

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยากระบวนการจัดการทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา การวิจัยนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ เยาวชนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2548-2550 ซึ่งมีเยาวชนทั้งสิ้นจำนวน 7 คน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ได้แก่ พ่อแม่และญาติ ครู เพื่อนบ้านและเพื่อนจำนวน 70 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการจัดการทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา

การวิจัยนี้ศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth Interview) และการสังเกต (Observation) เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยละเอียดจากแหล่งสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถานับศาสนา ชุมชนและสื่อมวลชน ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญในกระบวนการจัดการทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลด้วยการใช้นามสมมติกับเยาวชนซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกคน โดยในรายงานผลการวิจัยได้กำหนดรหัสของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

รหัส	D	หมายถึง	เยาวชนต้นแบบ
รหัส	F	หมายถึง	พ่อ
รหัส	M	หมายถึง	แม่
รหัส	G	หมายถึง	ญาติ
รหัส	T	หมายถึง	ครู
รหัส	N	หมายถึง	เพื่อนบ้าน
รหัส	P	หมายถึง	เพื่อน

ตัวเลขกำกับต่อท้ายรหัสผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มแสดงลำดับที่ของผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนั้น เช่น รหัส T1D1 หมายถึง ครูคนที่ 1 ของเยาวชนต้นแบบคนที่ 1 เป็นต้น

การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอรายงานตามวัตถุประสงค์จากกรอบแนวคิดการวิจัย โดยจำแนกเยาวชนเป็นรายบุคคล เรียงตามปีการศึกษา ระดับและขนาดโรงเรียนที่เยาวชนได้รับรางวัลพระราชทาน โดยรายงานผลการวิจัยตามประเด็นดังนี้

1. บริบททั่วไป

- 1.1 ด้านภูมิศาสตร์
- 1.2 ด้านการปกครอง
- 1.3 ด้านเศรษฐกิจ
- 1.4 ด้านการศึกษา
- 1.5 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

2. คุณธรรมจริยธรรมที่ค้นพบ

- 2.1 ขยัน
- 2.2 ประหยัด
- 2.3 ซื่อสัตย์
- 2.4 มีวินัย
- 2.5 สุภาพ
- 2.6 สะอาด
- 2.7 สามัคคี
- 2.8 มีน้ำใจ

3. กระบวนการจัดเก็บข้อมูลทางสังคม

- 3.1 สถาบันครอบครัว
- 3.2 สถาบันการศึกษา
- 3.3 สถาบันศาสนา
- 3.4 ชุมชน
- 3.5 สื่อมวลชน

รายงานผลการวิจัยจำแนกตามเยาวชนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน เรียงตามปีการศึกษา (2548-2550) เรียงตามระดับการศึกษา (ประถมศึกษา-มัธยมศึกษาตอนต้น-มัธยมศึกษาตอนปลาย) และเรียงตามขนาดของโรงเรียน (ขนาดเล็ก-ขนาดกลาง-ขนาดใหญ่) ได้ดังนี้

เยาวชนต้นแบบคนที่ 1

เป็นนักเรียนรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2548 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดกลาง มีบุคลิกภาพสุภาพ มีสัมมาคารวะ มีความสามารถในการแสดงละคร ปัจจุบันศึกษาระดับอนุปริญา แผนกเลขานุการ วิทยาลัยอาชีวศึกษา ชั้นปีที่ 1

ภาพที่ 2 เยาวชนต้นแบบคนที่ 1 พร้อมภาพรับรางวัลพระราชทาน

1. บริบททั่วไป

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ลักษณะครอบครัวและชุมชน ถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการส่งเสริมกระบวนการจัดการทางสังคมให้กับเยาวชน ซึ่งในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึง ด้านภูมิศาสตร์ การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา รวมทั้งศาสนาและวัฒนธรรม ดังนี้

1.1 ด้านภูมิศาสตร์ บ้านตั้งอยู่ในถนนเล็ก ๆ ประจําหมู่บ้าน สองฝั่งถนนมีต้นไม้เรียงรายร่มครึ้ม ลักษณะตัวบ้านเป็นบ้านตึกชั้นเดียว ในบริเวณบ้านมีพื้นที่กว้าง มีสนามบ้านไว้เป็นพื้นที่พุดคุยกับเพื่อนบ้านและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของครอบครัวและพื้นที่ส่วนหนึ่งบริเวณหน้าบ้านจัดแบ่งไว้เป็นพื้นที่สำหรับวางต้นไม้ไผ่ขนาดต่าง ๆ เพื่อขายซึ่งเป็นอาชีพหลักของครอบครัว ละแวกบ้านมีเพื่อนบ้านตั้งบ้านเรียงรายติดกันเป็นชุมชน ด้วยที่ตั้งของบ้านซึ่งอยู่ไม่ไกลจากเพื่อนบ้านและเป็นที่ที่มีวิถีชีวิตชนบท จึงมีการติดต่อสื่อสารกันสม่ำเสมอ ทำให้รู้จักคุ้นเคยและรู้ความเป็นไปของกันและกัน

1.2 ด้านการปกครอง ครอบครัวมีสมาชิก 6 คน คือ พ่อ แม่ พี่สาว พี่เขย น้อง และหลานสาว การปฏิสัมพันธ์ภายในบ้านมีความเป็นกันเอง ร่วมคิดร่วมทำและช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพของครอบครัว โดยมีพ่อเป็นผู้นำครอบครัวและเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจ สำหรับชุมชนในละแวกบ้านมีผู้ใหญ่บ้านดูแลความสงบเรียบร้อยและใกล้ชิดเอาใจใส่ ซึ่งในชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รู้จักคุ้นเคยกันและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันตามวิถีชีวิตชนบทไทย

1.3 ด้านเศรษฐกิจ ในอดีตฐานะของครอบครัวยากจน อาชีพของพ่อแม่คือรับจ้างเฝ้าบ่อกุ้ง แต่ด้วยความมูมานะและอดทนในการประกอบอาชีพของพ่อแม่ทำให้ศึกษาเรียนรู้และมองหาช่องทาง การประกอบอาชีพใหม่ ต่อมาครอบครัวจึงประกอบอาชีพขายลำไยไผ่ซึ่งทำให้มีฐานะดีขึ้นและในปัจจุบันพ่อและพี่เขยเป็นกำลังสำคัญในการวางแผนการประกอบอาชีพ โดยมีลูกจ้างจำนวนหนึ่งเป็น ผู้ช่วย สำหรับชุมชนในละแวกบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและค้าขาย มีฐานะปานกลาง อยู่อย่างเรียบง่าย

1.4 ด้านการศึกษา สำหรับระดับการศึกษาของครอบครัวนั้น ถึงแม้พ่อแม่จะจบการศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี แต่ด้วยการมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแบบฉบับของคนไทยและมีความมุ่งมั่น ในการใช้ชีวิตที่ดีงามจึงสามารถนำประสบการณ์ชีวิตมาใช้สั่งสอนอบรมลูกได้เป็นอย่างดี สำหรับชุมชน ในละแวกบ้านมีระดับการศึกษาดำกว่าปริญญาตรี แต่ด้วยการใช้ชีวิตอยู่บนหลักธรรมและอิงศาสนา อีกทั้งประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับท้องถิ่นจึงทำให้มีประสบการณ์ทางอาชีพและการใช้ชีวิตที่ สามารถนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีได้

1.5 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ศาสนาที่ครอบครัวนับถือคือศาสนาพุทธ ทุกคนใน ครอบครัวนิยมไปทำบุญที่วัดและร่วมจัดกิจกรรมกับทางวัด เช่น ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน และช่วยงาน ในวันสำคัญทางศาสนาที่วัดใกล้บ้านพร้อมกันทั้งครอบครัวในช่วงวันหยุด ในช่วงปิดเทอมหรือ ช่วงสงกรานต์ของทุกปี ครอบครัวจะเดินทางไปจังหวัดเชียงรายซึ่งเป็นบ้านเกิดของแม่เพื่อร่วม ทำนุบำรุงวัดที่ดาสร้างขึ้นใหม่ภายหลังจากที่เจอแผ่นดินไหวและโบสถ์ยุบตัว และถือเป็นหน้าที่ ที่ครอบครัวได้ทำนุบำรุงวัดเป็นประจำเรื่อยมาตั้งแต่ยังเด็กจำความได้จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งตายเป็น ผู้บุกเบิกหมู่บ้านจนเป็นที่กล่าวขานและมีประวัติยืนยันเก็บรักษาไว้ที่อำเภอซึ่งถือเป็นความภาคภูมิใจ ของครอบครัวด้วย สำหรับชุมชนในละแวกบ้านนับถือศาสนาพุทธ นิยมเข้าวัดทำบุญ และเนื่องจาก พื้นที่อยู่ไม่ไกลจากวัดและมีวิถีชีวิตชนบทและเรียบง่าย ไม่ต้องเร่งรีบจึงนิยมใส่บาตรทำบุญสม่ำเสมอ

2. คุณธรรมจริยธรรมที่ค้นพบ

คุณธรรมจริยธรรมที่เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม สำหรับงานวิจัยนี้ศึกษาจาก 8 คุณธรรมพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก ซึ่งจากการวิเคราะห์เอกสาร จากการสัมภาษณ์ เจาะลึกและจากการสังเกต พบข้อมูลสนับสนุนการมีคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 ขยัน เป็นนักเรียนที่ตั้งใจเรียน เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ทอดทิ้งกล้าเผชิญ อุปสรรคปัญหาต่าง ๆ รักในงานที่ทำและงานที่ได้รับมอบหมายและตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง ทั้งการช่วยงานในอาชีพครอบครัวและงานในหน้าที่ที่โรงเรียนมอบหมาย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เราก็ตั้งใจเรียน ก็เรียนตามปกติ ถ้าอาจารย์ให้งานอะไรก็ทำ ทำส่งทุกอย่าง ครูให้ ทำอะไรก็คอยช่วยเหลือทุกอย่างค่ะ...” (D1, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552)

“...ก็ช่วยไปตัดไม้ไผ่กับพ่อ ช่วงแรกๆ พ่อตัดเองแต่เดี๋ยวนี้จ้างคนงาน ก็ไปถือหัวไม้ให้พ่อเป็นคนถือหัวไม้วัด พ่อเป็นคนเลื่อยไม้..” (FD1, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552)

“...เป็นคนที่ได้รับผิดชอบ เป็นคนที่มีความอดทน ขยัน เด็กคนนี้เป็นเด็กที่ขยันแล้วก็ทำงาน...” (T2D1, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2552)

2.2 ประหยัด เป็นผู้ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อกับแม่ให้เงินเป็นวันล่ะ ถ้าไปโรงเรียนก็วันละ 100 ถ้าเสาร์อาทิตย์อยู่บ้านก็ไม่ได้ให้ ก็ขอ ใช้ไม่หมดหรอกค่ะ ใช้แค่กินแค่ค่าข้าว ก็จะมีเงินเก็บ เสื้อผ้าก็ซื้อตามตลาดนัดเป็นส่วนมากค่ะ...” (D1, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552)

“...เด็กคนนี้มีนิสัยเสียสละ ขยัน อดทนและประหยัด เขาจะมีเงินฝากของเขา ฝากทุกวัน ที่โรงเรียน แล้วเขาก็รู้จักกินรู้จักใช้ เพราะครอบครัวเขายากจนประกอบด้วย..” (T1D1, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2552)

ภาพที่ 3 จุดออมทรัพย์ของโรงเรียนและการออมเงิน

2.3 ซื่อสัตย์ เป็นผู้มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลาและต่อหน้าที่ รับรู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้องทั้งในหน้าที่ลูกและหน้าที่นักเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ทำตัวเป็นเด็กดีของพ่อแม่ ทำตัวเชื่อฟังคุณครู เป็นคนดีของเพื่อนค่ะ...” (D1, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2552)

“...การช่วยเหลือพ่อแม่ การดูแลบ้านความรับผิดชอบ ไม่ต้องห่วง มาแอบดูกันประจำ...” (T4D1, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2552)

2.4 มีวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคมด้วยความเต็มใจ และตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม เช่น ในโรงเรียนจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เริ่มตั้งแต่การเข้าแถวหน้าเสาธง ตรวจสอบความสะอาด ตรวจสอบระเบียบการแต่งกายของรุ่นน้อง ซึ่งในความรับผิดชอบของผู้นำจึงทำให้เป็นนักเรียนที่อยู่ในกฎระเบียบในขั้นของการเป็นตัวอย่าง ให้กับนักเรียนคนอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เรื่องความรับผิดชอบ เรื่องความเป็นผู้นำ อันนี้เขาผ่าน จะดูแลน้อง ๆ รองจากครู เข้าขึ้นมา เขาจะกอดอด ทำกิจกรรมทุกอย่างหน้าแถว ทำโน่นทำนี่ตามที่โรงเรียนมีกติกา เขาก็พา เด็กสาวคนดี ไหว้พระ ทำความเคารพครู พอกิจกรรมหน้าเสาธงเสร็จไปจนถึงขอให้หัวหน้าห้อง ขึ้นประจำชั้น เสร็จแล้วพอมควาขอเชิญคุณครูขึ้นเลิการสอน ได้ก็หันหน้าที่เขา แล้วก็มาเริ่ม กันใหม่ แล้วก็มีความสะอาดเด็กด้วยทำแบบนี้ทุกวันเวลาที่เขามาโรงเรียน ถ้าเขาไม่สบาย ไม่ไหว เขาก็จะบอกเราเอง ก็ให้รองประธานทำแทน...” (T1D1, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2552)

2.5 สุภาพ เป็นผู้มีอารมณ์อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวรุนแรงหรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เช่น ในหน้าที่ของ ประธานนักเรียนจะแสดงอาการสุภาพต่อครูและไม่ก้าวร้าวแสดงอำนาจกับรุ่นน้อง รวมทั้งยังมี มารยาทดีงามตามวัฒนธรรมไทย เช่น การเคารพญาติผู้ใหญ่ทั้งในเวลาปกติและในวันสำคัญ เช่น วันสงกรานต์ทั้งครอบครัวจะพาไปไหว้ปู่และขอพร ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เขามีความคิดที่เหนือกว่าเด็กอื่นเดียวกัน เขาจะคิดมากกว่ามีความเป็นผู้ใหญ่ มากกว่า เวลาเข้ามาหาเราก็เหมือนเป็นผู้ใหญ่ไม่เหมือนเด็ก เด็กมามันก็เล่น เขามา เขาก็เจียบ เขาเป็นคนสุภาพ เขเจียบ เขาจะนั่งรอ...” (T1D1, สัมภาษณ์, 12 กุมภาพันธ์ 2552)

“...แม่จะเตรียมน้ำไปรดขอพร ปู่ก็ให้พร ไปกันทั้งครอบครัว ทำแบบนี้เป็นประจำ...” (MD1, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2552)

2.6 สะอาด เป็นผู้แต่งกายสะอาด ดูแลที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตาม สุขลักษณะ บริเวณบ้านโดยทั่วไปสะอาดตา จัดพื้นที่เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งเป็น หน้าที่ในการทำความสะอาดบ้านด้วย และด้วยมีบุคลิกที่แจ่มใสและมีความผ่องใสเป็นที่เจริญตา จึงมีส่วนทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

“...ถ้าตื่นขึ้นมาก็มากกว่าบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า รีดผ้า แล้วพอดอนเย็นก็หุงข้าว ล้างจาน เป็นหน้าที่ประจำของเรา...” (D1, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2552)

“...แม่เขาเป็นคนภาคเหนือ เป็นคนเรียบร้อย ภาคเหนือเขาเน้นคุณธรรมอยู่แล้ว ความเรียบร้อย ความเป็นระเบียบ...” (T1D1, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2552)

2.7 สามัคคี เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของครูและของเพื่อนคณะกรรมการนักเรียนในการทำงานของโรงเรียนเสมอ ทั้งรับทราบของคนที่ในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วงและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยอมรับความแตกต่างและพร้อมที่จะปรับตัวในการทำงานเพื่อให้งานสำเร็จ เช่น การวางแผนและช่วยเหลืองานเผาศพที่จัดขึ้นที่วัดใกล้โรงเรียน จะเตรียมวางแผนจัดเตรียมคนร่วมกับคณะกรรมการนักเรียนและกำกับดูแลงานจนสำเร็จเรียบร้อย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เขาเป็นประธานนักเรียน เป็นผู้นำ แต่ก็มีคณะกรรมการ มีงานวัด เผาศพธรรมดา เขาจะจัดเอาเพื่อนไปบริการ มีปัญหาอะไรก็ให้มาบอก แต่เขาก็จัดการเองได้ว่าจะหาใครเสิร์ฟน้ำ ใครดูแลจัดดอกไม้จันทร์ เขาก็ทำได้เราไม่ต้องไปบอกเขา ไม่ต้องควบคุม เขารับผิดชอบเป็นผู้นำเต็มตัว...” (T3D1, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

2.8 มีน้ำใจ เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปันเสียสละเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน เห็นอกเห็นใจ มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญาและลงมือปฏิบัติ เช่น งานวัดของบุคคลในชุมชน รวมทั้งการออกไปช่วยเหลืองานของชาวบ้านในลักษณะจิตอาสาตามนโยบายของโรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...โรงเรียนมีอะไรก็คอยช่วย ถ้ามีกิจกรรมอะไรก็เข้าร่วมเสมอ ไม่เคยขาด...โรงเรียนมีโครงการงูมือน้องคือที่โรงเรียนจะมีเด็กออทิสติก ก็จะรุ่นเดียวกันเรียนมาด้วยกันแต่ว่าเขายังอยู่แค่ ป.2 เขาเลื่อนชั้นขึ้นไม่ได้ ตอนกลางวันพักเที่ยงก็จะไปสอนเขา แล้วเด็กที่อ่านไม่ออกหรือเด็กที่มีพัฒนาการที่ช้ากว่าก็จะสอนด้วย ช่วยเขาอ่านหนังสือ เอาหนังสือนิทานไปช่วยเขาให้อ่าน บางทีถ้าเขามีอะไรก็บอกให้มาถามได้เลย...” (D1, สัมภาษณ์, 1 มีนาคม 2552; 28 มีนาคม 2552)

“...โรงเรียนมีเรื่องจิตอาสา เขาก็ไป ถ้าเป็นวันธรรมดาโรงเรียนก็พาไป เขาเป็นคนนำไปที่โน่นมีร้องขอให้เราไปช่วยแสดงละครเขาก็ไป อย่างเล่นเรื่องขะริไซเคิล กระดาษเปื้อนหมึกเป็นบทละครสั้น ๆ เล่นบนเวทีแสดงให้คนเข้าอบรมของสาธารณสุขหรืองานต่าง ๆ ของชุมชนเราก็ไป เขาก็เป็นผู้นำคอยดูแล การแสดงออก เขาก็แสดงออก เพราะกล้าแสดงออก...” (T1D1, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 4 กิจกรรมของเยาวชนต้นแบบคนที่ 1

3. กระบวนการจัดেলাทางสังคม

สำหรับกระบวนการจัดেলাทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบ จังหวัดพะเยา จากงานวิจัยนี้นำเสนอผลการวิจัยโดยแบ่งตามแหล่งสำคัญในการจัดেলাทางสังคม ดังนี้

3.1 สถาบันครอบครัว ในเรื่องความซน พ่อแม่มีกระบวนการจัดেলাทางสังคม ให้อด้วยการมอบหมายงานในบ้านให้รับผิดชอบ สอนให้ตั้งใจเรียนและจากการเห็นความยากลำบาก ในการประกอบอาชีพของพ่อแม่และการช่วยทำงาน ทำให้เป็นคนประหยัด รู้จักใช้จ่ายตามฐานะ แต่ก็รักษาความซื่อสัตย์ไม่คดโกง และด้วยการรู้จักรับผิดชอบและช่วยแบ่งเบาภาระการงาน ทำให้ได้รับการจัดেলাจากครอบครัวให้รู้จักหน้าที่และมีวินัยในตนเอง อีกทั้งมีความเรียบร้อยสุภาพจากการเห็นแม่ปฏิบัติตนอย่างนอบน้อมตามวิถีคนภาคเหนือ ซึ่งแม่ยังสอนให้มีความสะอาดเรียบร้อย ทั้งเรื่องการแต่งกายและการดูแลบ้าน ในเรื่องความสามัคคีและมีน้ำใจ พ่อแม่สอนให้ช่วยเหลือผู้อื่น ในละแวกบ้านและการทำบุญช่วยเหลืองานกับทางวัด ดังคำกล่าวที่ว่า

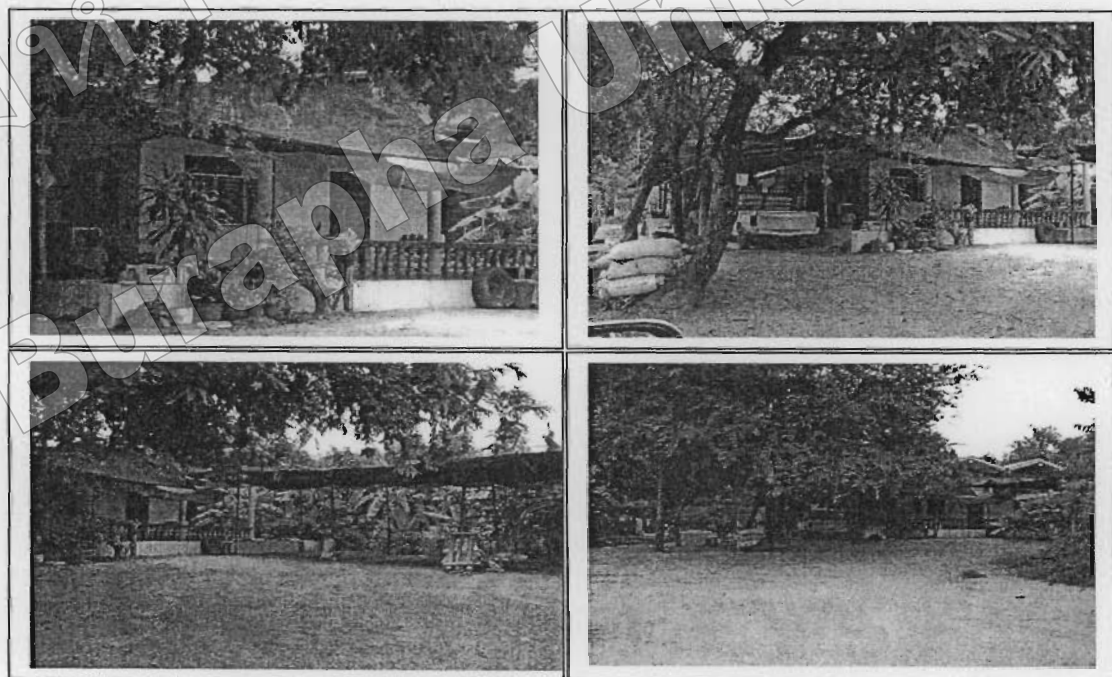
“...ถ้าตื่นขึ้นมาก็กวาดบ้าน ถูบ้าน ซักผ้า รีดผ้า แล้วพอดอนเย็นก็หุงข้าว ล้างจาน เป็นหน้าที่ประจำของเราละ ตั้งใจจะทำตัวเป็นเด็กดีของพ่อแม่ ทำตัวเชื่อฟังคุณครู เป็นคนดีของเพื่อน...พ่อแม่ก็สอนให้เราตั้งใจเรียน ทำานอดุส่าห์ทำงานหนักเพื่อส่งเราเรียน ถ้าจะไปไหนก็บอกพ่อตลอด พ่อจะ

อนุญาตถ้าเรบอก ถ้ามีปัญหาส่วนใหญ่ก็ปรึกษาพ่อแม่ บางเรื่องก็ปรึกษาเพื่อน มีงานที่วัดก็ไปช่วยงานที่วัดตลอด และก็ไปทำบุญกันทั้งครอบครัวตลอด สรงน้ำพระเข้าพรรษา ออกพรรษาค่ะ... เราจะตัดสินใจทำอะไรเอง แต่จะเล่าให้พ่อแม่ฟังตลอด พ่อแม่ก็จะเป็นที่ปรึกษาให้ จะทำอะไรก็นึกถึงพ่อแม่ก่อนเพราะท่านลำบากมาก...” (D1, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2552; 15 เมษายน 2552)

ในกระบวนการจัดเกลาทางสังคมจากสถาบันครอบครัวพบว่า ด้วยภาระการประกอบอาชีพของพ่อแม่ทำให้ต้องรับผิดชอบและช่วยงานพ่อแม่ ซึ่งถือเป็นการฝึกให้ขยันทำงานไม่ย่อท้อกับปัญหาและมีความอดทนในการทำงาน และจากการที่ตาสร้างวัดทำให้ได้ไปร่วมทำบุญกับทางวัดที่ตาสร้าง อีกทั้งโรงเรียนที่เรียนเป็นโรงเรียนวัดและนโยบายของโรงเรียนส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมกับทางวัด ซึ่งก็ถือเป็นส่วนเสริมสำคัญทำให้สนใจเข้าวัดทำบุญเสมอ

แบบอย่างของพ่อแม่คือ เป็นแบบอย่างในเรื่องความขยันในการประกอบอาชีพและมีความอดทนในการทำงาน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความอดทนค่ะ พ่ออดทนทำให้เรา พ่อบอกว่าไม่มีอะไรให้มีความรู้ให้อย่างเดียว สมบัติก็ไม่มีให้ แม่ก็ทำงานกับพ่อ อดทนทำด้วยกันมาสองคนจนตอนนี้มีลูกน้อง แล้วแล้วช่วงนี้แม่ก็ป่วยด้วย...” (D1, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2552)

ภาพที่ 5 บ้านของเยาวชนต้นแบบคนที่ 1

3.2 สถาบันการศึกษา ครูมีกระบวนการจัดเกลาทางสังคมตามนโยบายของโรงเรียน

ที่ยึดแนวการสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนตามแนวทาง 8 คุณธรรมพื้นฐานของกระทรวง ศึกษาธิการ ในเรื่องความขยันฝึกให้รับผิดชอบกับงานการเรียนและงานอื่น ๆ ซึ่งสามารถปฏิบัติได้ดี เมื่อมอบหมายงานใดก็ไม่ต้องควบคุม สามารถปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีจุดออมทรัพย์ของโรงเรียนให้ ผักเงินทุกวันเพื่อฝึกให้ประหยัดรู้จักใช้จ่าย สอนให้ซื้อสัตย์ทั้งต่อเวลาต่อหน้าที่นักเรียนและไม่คดโกง สิ่งของของผู้อื่น ฝึกให้มีความ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งทำได้ดีมากและถือเป็นแบบอย่าง ของโรงเรียน โดยมีบทบาทในโรงเรียนรองจากครูในการตรวจสอบและควบคุมระเบียบของโรงเรียน ส่วนความสุภาพ โรงเรียนเน้นมากโดยฝึกให้ยกมือไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนที่เข้าไปในบริเวณโรงเรียน โรงเรียนฝึกการดูแลรักษาร่างกายในสะอาดซึ่งถือเป็นแบบอย่าง ได้ดีและมีหน้าที่ตรวจความสะอาด ให้กับน้อง ๆ ด้วย อีกทั้งโรงเรียนมีการจัดแบ่งความรับผิดชอบให้ดูแลพื้นที่ภายในโรงเรียน ซึ่งทำให้ โรงเรียนในภาพรวมมีความสะอาดตา โรงเรียนฝึกให้มีความสามัคคีและมีน้ำใจกับชุมชนในลักษณะ ของจิตอาสา โดยทางโรงเรียนให้นักเรียนทุกคนร่วมทำประ โยชน์เพื่อชุมชนด้วยการมีคะแนนจิตอาสา ให้กับนักเรียนด้วย ซึ่งได้ร่วมทำกิจกรรมหลากหลาย เช่น การแสดงลิเกในงานชุมชนและงานต่าง ๆ ที่ร้องขอ รวมทั้งงานของทางวัดซึ่งปฏิบัติจนเป็นความเคยชินมาจนปัจจุบัน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ดีล่ะ คือ ผอ.ตั้งใจให้เรา เลือกเรา ไว้ใจเรา เราก็อายุทำให้ดี ทำให้ดีตลอด...ครูจะ ดูแลเราทุกอย่าง สอนเราทุกเรื่องและฝึกให้เรารับผิดชอบ และคอยดูแลแนะนำอยู่...”

(D1, สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2552)

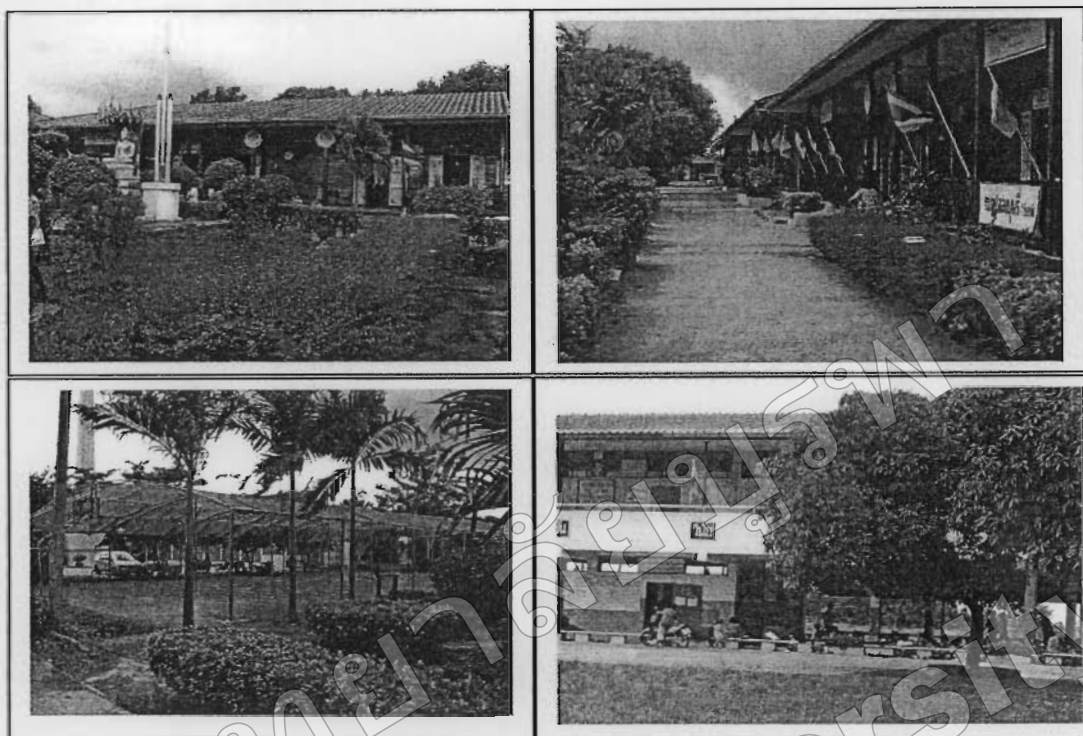
“...เราจะเน้นเรื่องคุณธรรมความเป็นไทย เอกลักษณะความเป็นไทย จุดแรกเลยคือ การยกมือไหว้ การทำความเคารพมัน เด็กชั้นทำงาน เด็กรับผิดชอบกัน ก็คืองานที่เรามอบหมายงาน ส่วนใหญ่งานการเรียนการสอนแล้ว งานอย่างอื่นก็มี ถ้าช่วยงานมีคะแนนการประเมินให้ เราก็ให้ เขาประเมินด้วย...” (T2D1, สัมภาษณ์, 25 พฤษภาคม 2552)

“...คือทุกอย่างเป็นเรื่องของคุณธรรมทั้งสิ้น เพิ่มความรับผิดชอบ เพิ่มระเบียบวินัย เพิ่มความสะอาด การเป็นประชาธิปไตยก็เป็นคุณธรรม เรื่องความรับผิดชอบ เรื่องความเป็นผู้นำ อันนี้ผ่าน ตรวจความสะอาดเด็กด้วย หรือว่าวันไหนลืมนิดต้องให้เขาทำพุงนี้ใหม่ ก็ปลูกฝังเขา ไม่ได้ทำโทษอะไรทั้งนั้น ลงโทษโดยคำพูดก็แล้วกัน...เรื่องความรับผิดชอบ เรื่องความเป็นผู้นำ อันนี้เขาผ่าน จะดูแลน้อง ๆ รองจากครู เข้าขึ้นมา เขาจะกอดอด ทำกิจกรรมทุกอย่างหน้าแถว ทำโน่นทำนี่ตามที่โรงเรียนมีกติกา เข้าเขาก็พาเด็กสวดมนต์ ไหว้พระ ทำความเคารพครู พอกิจกรรม หน้าเสาธงเสร็จไปจนถึงขอให้หัวหน้าห้องขึ้นประจำชั้น เสร็จแล้วพอมควิชาขอเชิญคุณครูยกเลิก การสอนได้ก็หมดหน้าที่เขา แล้วก็มาเริ่มกันใหม่ แล้วก็มีการตรวจความสะอาดเด็กด้วยทำแบบนี้ทุกวัน เวลาที่เขามาโรงเรียน ถ้าเขาไม่สบาย ไม่ไหว เขาก็จะบอกเราเองก็ให้รองประธานทำแทน...จุดเด่น ของเขาคือความรับผิดชอบ เขาเป็นผู้นำและก็จะมีความเสียสละ ขยัน อดทนและประหยัด เขาจะมี

เงินฝากของเขา ฝากทุกวันที่โรงเรียน แล้วเขารู้จักกินรู้จักใช้เพราะครอบครัวเขายากจนประกอบด้วย เขาเป็นเด็กบ้านนอก แล้วเขามีความคิดที่เหนือกว่าเด็กคนอื่น เขาคิดมากกว่า มีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่า เวลาเข้ามาหาเราก็ก็น่าเป็นผู้ใหญ่ไม่เหมือนเด็ก เด็กมามันก็เล่น เขามาเขาก็เงียบ เขาเป็นคนสุภาพ เขาเงียบ เขาจะนั่งรอ... เขาก็มีคุณสมบัติพวกนี้อยู่ แต่บางตัวเขาก็ไม่รู้ตัวเอง เราดึงเขาออกมาเอง เขาก็ทำได้เอง ครอบครัวเขาก็สนับสนุน แม่เขาเป็นคนภาคเหนือเป็นคนเรียบร้อย ภาคเหนือเขานั่นคุณธรรมอยู่แล้ว ความเรียบร้อย ความเป็นระเบียบพ่อแม่เขานั่นมาก ความดูแล การช่วยเหลือพ่อแม่ การดูแลบ้าน ความรับผิดชอบเขาไม่ค่อยห่วง มาแอบดูกันประจำ ใช้หลักการ รับผิดชอบ เรียกมาคุยกันก่อนให้เขาได้สบายใจ...จุดเด่นของเขาคือเรื่องงานสังคม จิตอาสา เขาก็ไป ถ้าเป็นวันธรรมดาโรงเรียนก็พาไป เขาเป็นคนนำไป เขาก็ทำได้ คือเราสร้างเราฝึก บอกเด็กว่าครูจะเป็นพี่เลี้ยงให้เป็นเทรนเนอร์ให้ ไม่ต้องห่วง ไม่ต้องกลัว ให้กำลังใจไว้ก่อน แล้วทำงานอะไรบ้าง ทำงานโน้นนะ ทำงานนี้นะ พอเขาเริ่มทำงานเรารู้เด็กบางคนกลัว ๆ นะ ไม่กล้าหือ เราต้องพูดไว้ก่อน..." (T1D1, สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2551; 6 มกราคม 2552; 12 กุมภาพันธ์ 2552; 18 กุมภาพันธ์ 2552)

กระบวนการจัดเกล้าทางสังคมจากสถาบันการศึกษาพบว่า โรงเรียนมีการเน้นในเรื่อง คุณธรรมจริยธรรม 8 ประการ โดยเน้นแต่ละคุณธรรมจริยธรรมให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น สอนให้ ยกมือไหว้ผู้ใหญ่ทุกคนที่เข้าโรงเรียน สอนให้มีจิตอาสาได้ร่วมอาสางานของชุมชน เช่น จัดนักเรียน ไปช่วยเหลืองานเผาศพของวัดใกล้โรงเรียนไปแสดงลิเกตามชุมชนในงานต่าง ๆ โรงเรียน จึงหล่อหลอมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ได้มาก

แบบอย่างที่ดีของครูคือ ผู้อำนวยการ เพราะท่านขยันและทุ่มเทฝึกสอนในหลายเรื่อง ด้วยความเต็มใจ ทั้งด้านการเรียนและการดึงความสามารถและให้ฝึกฝนจนเป็นความสามารถ เฉพาะตัวที่โดดเด่น

ภาพที่ 6 โรงเรียนของเยาวชนต้นแบบคนที่ 1 *

3.3 สถาบันศาสนา มีความใกล้ชิดกับวัดมาโดยตลอด ทั้งจากครอบครัวที่ดาเป็นผู้บุกเบิกสร้างวัดที่จังหวัดเชียงรายภายหลังจากที่วัดหลังเดิมเจอแผ่นดินไหวและโบสถ์ยุบตัว ทำให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ของวัดพร้อมกับทุกคนในครอบครัวเป็นประจำเรื่อยมาตั้งแต่เด็กและถือเป็นหน้าที่ที่ครอบครัวได้ทำนุบำรุงวัดเป็นประจำเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยในช่วงวันหยุด เช่น ช่วงปิดเทอมหรือช่วงสงกรานต์ครอบครัวจะเดินทางไปจังหวัดเชียงรายเพื่อร่วมทำนุบำรุงวัดที่ดาสร้างขึ้นใหม่นี้เป็นประจำทุกปี นอกจากนี้พ่อแม่ยังนิยมนำบุญที่วัดและร่วมจัดกิจกรรมกับทางวัด เช่น ทอดผ้าป่าทอดกฐินและช่วยงานในวันสำคัญทางศาสนาที่วัดใกล้บ้านด้วย ต่อมาเมื่อเข้าเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนก็มีพื้นที่อยู่ในบริเวณวัดและเมื่อใดวัดมีกิจกรรมก็จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดมาโดยตลอดอีกเช่นกัน จนทำให้เข้าวัดและทำบุญเป็นประจำในวันสำคัญ วัดจึงมีส่วนในการขัดเกลาทางสังคมให้นำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวัน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ครอบครัวจะไปทำบุญที่วัดพร้อมกันตลอด พ่อกับแม่ชอบทำบุญ ดาเป็นเจ้าภาพสร้างวัด ส่วนแม่ก็สานต่อด้วยการดูแลวัดที่ดาสร้างไว้ ไปทำบุญ ทอดกฐินผ้าป่าอยู่ตลอด... ดาเป็นคนสร้างวัดที่เชียงราย แม่เป็นคนเชียงราย ดาเป็นคนบุกเบิกหมู่บ้านมีประวัติอาศัยอยู่ที่อำเภอและเป็นคนบุกเบิกวัดด้วย เพราะแผ่นดินไหวโบสถ์ยุบก็เลยต้องทุบทิ้งสร้างใหม่ เขาก็ขอปัจจัยดา

ก็บุกเบิกวัดและสร้างโบสถ์หลังใหม่ ไปทำบุญที่เขียงรายที่วัดนี้ทุกปี ยิ่งช่วงสงครามแบบนี้ไปทุกปี พ่อแม่ก็ทำบุญเป็นประธานกองผ้าป่าด้วย ตั้งผ้าป่าเอง หากกรรมการ จัดหาเองหมด... โรงเรียนประถม ก็เป็นโรงเรียนวัด อยู่ติดกับวัด พอมีงานอะไรที่วัดก็จะไปคอยช่วย มีงานเผาศพก็จะหาคนไปเสิร์ฟน้ำ ไปแจกดอกไม้จันทน์ และถ้าวัดมีงานทำบุญหรือมีงานอะไรที่วัดก็ไปช่วยงานที่วัดตลอด และก็ไป ทำบุญกันทั้งครอบครัว สรงน้ำพระเข้าพรรษา ออกพรรษาก็ไปค่ะ...” (D1, สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2552; 1 มีนาคม 2552; 15 เมษายน 2552)

3.4 ชุมชน

3.4.1 เพื่อนบ้าน ด้วยสภาพชุมชนที่อาศัยมีความเป็นชุมชนที่เรียบง่าย มีวิถีชีวิต อิงธรรมชาติ แต่ละบ้านมีต้นไม้ร่มรื่นบ้านเรือนสะอาดตามีวิถีชีวิตอิงศาสนา นิยมทำบุญ ขนันทนาการกัน ทั้งการเกษตรและค้าขาย เพื่อนบ้านรักใคร่กลมเกลียว เอื้ออาทร แบ่งปันและรู้จักคุ้นเคยกัน ทำให้มี ส่วนฝึกฝนให้เป็นคนขยัน ใช้ชีวิตเรียบง่าย ประหยัด รู้จักตกแต่งบ้านให้ดูสะอาดตา และมีน้ำใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและช่วยเหลืองานวัดใกล้บ้าน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...หมู่บ้านนี้มีไฟเยอะ แต่ก็มีเจ้าของ เราก็ไม่ไปตัดของเขา สองข้างทางที่เรามีแต่ไฟ ก็ทำให้หมู่บ้านเราร่มรื่นดีนะ...ส่วนใหญ่คนที่นั่นก็ขยันทำมาหากินกัน พอมีงานที่วัดก็ไปทำบุญกัน เจอกันบ่อย ๆ ถ้าวันไหนว่างก็ไปนั่งคุยกันตามบ้านคน ไน้คนนี่กันตลอด...” (N1D1, สัมภาษณ์, 10 มกราคม 2552)

“...พวกเราก็ออยู่กันง่าย ๆ แบบชาวบ้านแบบนี้ มีอะไรก็ช่วยเหลือกันได้ก็ช่วยกัน ไปมาหากันแบบนี้...” (N2D1, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552)

“...ที่นั่นอยู่กันสงบไม่ทะเลาะกัน ไร่ไถกันได้ไม่มีลักขโมย ขนันทนาการกันดี อยู่กันแบบชาวบ้าน มีอะไรก็แบ่งกันกิน...” (N3D1, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2552) และด้วยความรู้จัก คุ้นเคยกับเพื่อนวัยใกล้เคียงกันในหมู่บ้าน ทำให้เห็นแบบอย่างที่ดีที่จะนำมาเป็นแบบอย่างในชีวิต ในเรื่องความขยันและอดทน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พี่สาวข้างบ้านเป็นแบบอย่าง เขาเรียนจบ ปวช. ที่การอาชีพ เขาจบ ปวช. เขาทำงานไปด้วยและส่งตัวเองเรียนจนจบ ปวส. เขาไปเป็นพนักงานทำงาน โรงงานและก็เอาเงิน ส่วนนั้นมาเรียนจนจบ แล้วก็เอาวุฒิที่จบมาเลื่อนตำแหน่งจนได้ทำงานที่ดีขึ้น ไม่ต้องเหนื่อยมาก พี่เขาขยันและอดทนดีค่ะ...” (D1, สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2552)

3.4.2 เพื่อน เป็นคนในละแวกใกล้เคียง หลายคนรู้จักคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็กและเรียน ด้วยกันมาตลอด บางคนเป็นเพื่อนที่บ้านอยู่ห่างกันแต่ก็สามารถสื่อสารพูดคุยกันได้ เพื่อนที่คบหาสนิทคุ้นเคยมีนิสัยและบุคลิกคล้ายคลึงกัน คือ มีความรับผิดชอบ ขยันเรียน ประหยัดและมีน้ำใจ เพื่อนจึงมีส่วนช่วยในการเรียนรู้และฝึกฝนเรื่องต่าง ๆ ที่สนใจตามวัยเดียวกัน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เพื่อนที่คบ คบกันมานานแล้ว นิสัยเหมือนกัน มีน้ำใจ ให้คำปรึกษาในเรื่อง การเรียนกันได้...คนไหนจริงใจ ถ้ามีปัญหา ก็คอยช่วยเหลือ การบ้านถ้าเพื่อนทำไม่ได้ก็ช่วย สอนเพื่อน ถ้าตัวเองทำไม่ได้เพื่อนก็ช่วยสอน ถ้ามีการบ้านทำที่โรงเรียนได้ก็ทำด้วยกัน ถ้าทำไม่ได้ ก็โทรไปถามเพื่อน เพื่อนก็บอก บางทีเพื่อนก็โทรมาถาม ถ้าเราได้อีกบอกกัน...” (D1, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2552)

“...เป็นเพื่อนกันมานานหลายปีแล้ว คบกันได้เพราะชอบอะไรคล้ายกัน มีอะไร ก็ปรึกษากันได้ทุกเรื่อง โทรหากันตลอด เรื่องเรียนก็ช่วยกัน...” (PID1, สัมภาษณ์, 11 กุมภาพันธ์ 2552)

“...เป็นเพื่อนเรียนด้วยกันและบ้านก็อยู่ไม่ไกลกันเท่าไร ไปมาหากันบ่อยๆ มีอะไรก็ปรึกษากัน โทรคุยกัน ก็ช่วยเหลือกันทุกเรื่องที่ได้ช่วยได้ โดยเฉพาะเรื่องเรียน อะไรไม่เข้าใจ ก็ผลักดันสอน...” (P2D1, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2552)

“...เรียนห้องเดียวกันมาตลอด เป็นเพื่อนคู่หูกันสนิทกันเลย ทำอะไรก็ช่วยกัน ปรึกษากัน มีอะไรก็บอกกันได้ทุกเรื่อง...” (P3D1, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2552)

“...เรียนด้วยกันมาตลอด งานโรงเรียนก็ช่วยกันทำ เรื่องเรียนก็ช่วยกันเหมือนกัน มีอะไรก็ปรึกษากัน ช่วยกันแก้ปัญหา...” (P4D1, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2552)

3.5 สื่อมวลชน ด้วยพื้นที่การดูแลโทรทัศน์ของบ้านตั้งอยู่ศูนย์กลาง ทำให้ครอบครัว ดูรายการต่าง ๆ ร่วมกันซึ่งช่วยเสริมในการคัดกรองรายการที่ดีมีประโยชน์ได้ ชอบอ่านหนังสือ ทุกประเภท ซึ่งส่วนใหญ่จะยืมอ่านจากห้องสมุดของโรงเรียนหรือยืมจากเพื่อน สำหรับการสื่อสาร ทางอื่น เช่น อินเทอร์เน็ตนั้นยังไม่มีใช้ที่บ้าน ถ้าจะสืบค้นงานก็จะใช้ที่โรงเรียนแทน โดยภาพรวม แล้วสื่อมวลชนจึงมีส่วนในการอบรมในระดับที่มีประโยชน์มากกว่าทำให้เกิดโทษ เนื่องจากมีการควบคุมดูแลจากครอบครัวและจากทางโรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...หนังสือก็อ่านได้หมดละค่ะ บางทีก็มีนิยายมาอ่าน แต่ส่วนใหญ่ชอบอ่านเรื่อง กรรมพยากรณ์...” (D1, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2552)

เยาวชนต้นแบบคนที่ 2

เป็นนักเรียนรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2548 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดใหญ่ มีบุคลิกภาพเรียบร้อย สุภาพ ศึกษานุ่มนวลและมีสัมมาคารวะ มีความสามารถในการแสดง ทั้งการรำไทย การร้องเพลง การแสดงต่างๆ และศิลปะป้องกันตัว มีความสามารถจนได้รับรางวัลต่างๆ เช่น พ.ศ. 2548 รางวัลแฟนด้ายูทูบแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2549 รางวัลเด็กและเยาวชนดีเด่นผู้นำ ชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติ สาขาคดนตรีและนาฏศิลป์ พ.ศ. 2550 รางวัลเยาวชนสตรีไทยดีเด่นแห่งชาติใน

พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ พ.ศ. 2551 รางวัลเยาวชนดีเด่นของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยและรางวัลเด็กดีเด่นของพุทธสมาคมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2552 รางวัลเยาวชนดีเด่นที่น่าชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติและรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขนาดใหญ่ ปัจจุบันศึกษา ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 และด้วยความสามารถด้านภาษาจึงทำให้สามารถสอบชิงทุนแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยอเมริกันของโครงการ ICE และไปศึกษาต่อประเทศสหรัฐอเมริกาตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2552 เป็นเวลา 1 ปี

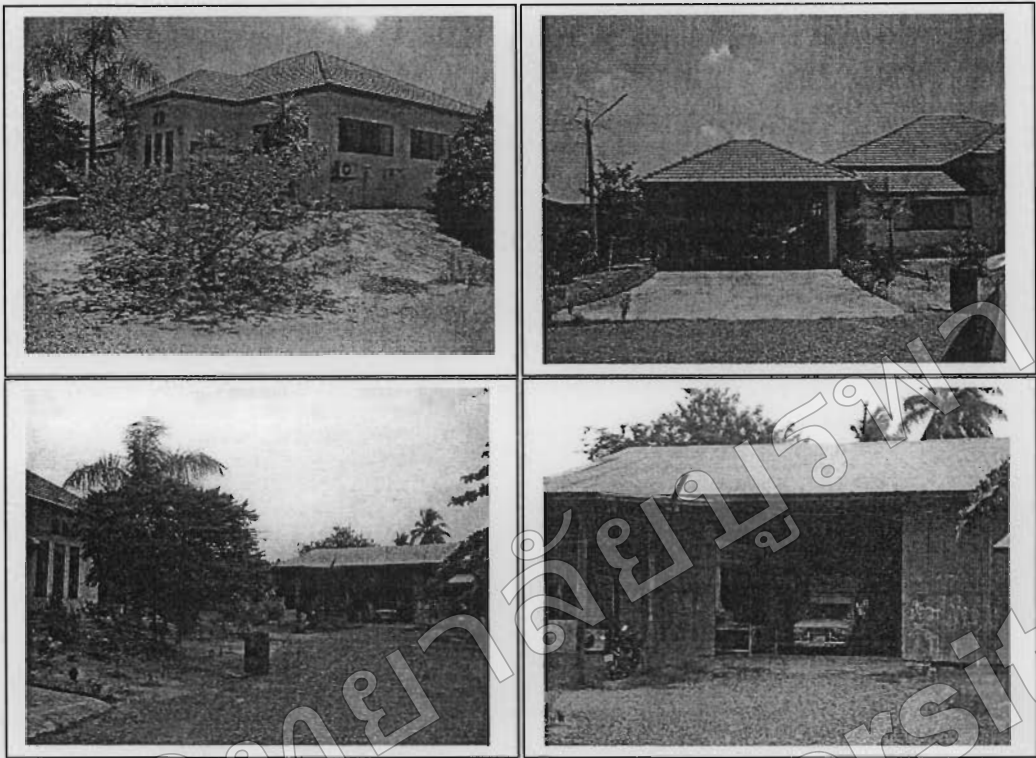

ภาพที่ 7 เยาวชนต้นแบบคนที่ 2 พร้อมเกียรติบัตรรางวัลพระราชทาน

1. บริบททั่วไป

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ลักษณะครอบครัวและชุมชน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านภูมิศาสตร์ เป็นบ้านตึกสองชั้นบนพื้นที่เนินสูง อยู่ในถนนบริเวณตลาด ซึ่งแยกจากถนนเส้นหลักของตลาดเข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร สองข้างทางของถนนเป็นบ้านส่วนตัวเรียงรายติดต่อกันไปตลอดเส้นทางจนถึงบ้าน พื้นที่บริเวณบ้านมีอาณาเขตกว้างขวาง และมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นโรงงานประกอบกรงนกซึ่งเป็นอาชีพหลักของพ่อและครอบครัว

ภาพที่ 8 บ้านของเยาวชนต้นแบบคนที่ 2

1.2 ด้านการปกครอง ครอบครัวมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน คือ พ่อ แม่ พี่ชาย น้องและน้องชาย บรรยากาศของการปฏิบัติตามพันธกิจภายในบ้านมีลักษณะเป็นกันเอง พ่อแม่มีเวลาให้และสนใจในทุกเรื่อง มีเวลาเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันให้พ่อแม่ฟังในช่วงเย็นหลังจากกลับจากโรงเรียนและในช่วงรับประทานอาหารเย็นพร้อมกันทั้งครอบครัว โดยพ่อแม่จะใช้เวลาร่วมกันนี้ในการพูดคุยรับฟังความคิดเห็นพร้อมทั้งอธิบายเหตุผลกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละวัน สำหรับชุมชนในละแวกบ้านจะรู้จักคุ้นเคยกับครอบครัวจากการพบปะสังสรรค์กับพ่อและพบเจอในการชมการแสดงความสามารถบนเวทีระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด

ภาพที่ 9 เยาวชนต้นแบบคนที่ 2 พร้อมครอบครัว

1.3 ด้านเศรษฐกิจ ที่ผ่านมานครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพหลายครั้ง ช่วงก่อนทำธุรกิจเซรามิคส่งออกประเทศได้หวั่น ปัจจุบันมีอาชีพประกอบกรงนกซึ่งรายได้ต่อเดือนดีมากฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวจึงดีมาก ทำให้ครอบครัวไม่เดือดร้อนกับภาระค่าใช้จ่ายในบ้านและรายจ่ายส่วนกิจกรรม สำหรับชุมชนในละแวกบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

1.4 ด้านการศึกษา ระดับการศึกษาของครอบครัวพบว่าถึงแม้พ่อจะจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี แต่ด้วยประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่มากมายจึงสามารถนำมาใช้ในการสั่งสอนอบรมลูกได้อย่างเข้าใจและไม่มีความแตกต่างระหว่างวัย เนื่องจากความเข้าใจในช่วงวัยของพ่อทำให้พ่อเข้าใจในเหตุผลพฤติกรรมของลูก และด้วยมุมมองในประสบการณ์ชีวิตที่มีคุณค่าและถูกต้องตามทำนองคลองธรรม จึงเป็นจุดสำคัญที่พ่อถ่ายทอดให้กับลูก สำหรับแม่ซึ่งจบการศึกษา

ระดับปริญญาในสาขาออกแบบเครื่องแต่งกายนั้น ถือว่าส่งผลดีต่อการส่งเสริมทักษะความสามารถในเรื่องการแต่งเป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อนำความรู้ความสามารถจากการเรียนและความสนใจส่วนตัวมาใช้ประกอบและส่งเสริมให้ได้แสดงศักยภาพที่หลากหลายได้ชัดเจนมากขึ้น ประกอบกับที่แม่มีเพื่อนชำนาญด้านนาฏศิลป์จึงช่วยถ่ายทอดทักษะให้ และด้วยความสนใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของแม่ เช่น การสวดมนต์ การทำบุญ จึงทำให้ลูกได้ซึมซับสิ่งดี ๆ ของแม่ไปด้วยอีกทางหนึ่ง สำหรับชุมชนในละแวกบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปานกลางประกอบอาชีพนอกบ้านจึงทำให้มีเวลาพบปะสังสรรค์ในวันปกติไม่มากนัก

1.5 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ศาสนาที่ครอบครัวนับถือคือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่แม่จะพาลูก ๆ ไปทำบุญที่วัดในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และในช่วงวันสำคัญ อีกทั้งร่วมในกิจกรรมของวัดอย่างสม่ำเสมอ สำหรับพ่อจะไปวัดในช่วงวันธรรมดาและมักร่วมส่งเสริมทำนุบำรุงพุทธศาสนาตามกำลังศรัทธามากกว่าทางวัดจะร้องขอเสมอเช่นกัน สำหรับชุมชนในละแวกบ้านนิยมทำบุญในช่วงวันสำคัญและได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันที่วัดในช่วงทำบุญ

2. คุณธรรมจริยธรรมที่ค้นพบ

คุณธรรมจริยธรรมที่เกิดจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม พบข้อมูลสนับสนุนการมีคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 ขยัน เป็นผู้มีความตั้งใจเพียรพยายามทั้งเรื่องการเรียนรู้และการฝึกซ้อมการแสดงความสามารถทั้งรำไทยและการกล่าวสุนทรพจน์อย่างจริงจังและต่อเนื่องทุกวัน เป็นคนสู้งาน มีความพยายามไม่ท้อถอย แม้บางช่วงจะมีงานเรื่องเรียนมากหรือมีอุปสรรคปัญหาแต่ก็ยังมุ่งมั่นกล้าเผชิญอุปสรรค ยังคงรักงานที่ทำและตั้งใจทำหน้าที่ในทุกเรื่องต่อไปอย่างจริงจัง กิจวัตรเมื่อเลิกเรียนกลับถึงบ้าน มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติทุกวันคือ ซ้อมการแสดงและซ้อมกล่าวสุนทรพจน์ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลบ้านซึ่งปฏิบัติได้ดี ดังคำกล่าวที่ว่า

“...มีคติในใจคือเรียนเป็นเรียน เล่นเป็นเล่น เป็นเวลาเวลาเรียนต้องตั้งใจเรียนในห้องเรียน ถ้าไม่เข้าใจจะมาทบทวนที่บ้าน ถ้าเล่นเราก็ต้องทำกิจกรรมให้เต็มที่ทำให้เรามีความสุขและพักผ่อนได้ด้วย..จะมาทำการบ้านประมาณหนึ่งทุ่มหรือทุ่มครึ่งจนถึงสองทุ่มหรือสองทุ่มครึ่งจะฝึกรำไทยหรือฝึกการกล่าวสุนทรพจน์หรือฝึกการแสดงอื่น ๆ กับแม่ ฝึกแบบนี้ทุกวัน ต้องแบ่งเวลาให้ลูกไม่เช่นนั้นจะทำให้เสียอย่างใดอย่างหนึ่งไป...” (D2, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“...จะเรียนและฝึกซ้อมความสามารถตั้งแต่เด็กอายุสามขวบครึ่ง แต่ถ้าไม่ได้ไปแสดงที่ไหนสามทุ่มก็จะเข้านอนและจะตื่นแต่เช้าเพื่อไปโรงเรียน...งานประจำคือล้างห้องน้ำ จัดห้อง เก็บที่นอนของตนเอง แม่ให้ช่วยทำกับข้าวเป็นการฝึกด้วย...” (MD2, สัมภาษณ์,

2.2 ประหยัด ถึงแม้จะมีรายได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งระดับอำเภอ ระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ แต่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ถึงแม้จะรู้จักฐานการเงินของครอบครัว และของตนเองว่าอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ก็คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อสิ่งของต่าง ๆ เสมอและรู้จักถนอมใช้ สิ่งของต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ ดังกล่าวไว้ว่า

“...เมื่อสมัยประถมจะได้เงินจากพ่อไปโรงเรียนวันละ 20 บาทและนำอาหารใส่ปิ่นโต ไปรับประทานที่โรงเรียน ตอนนีพ่อก็ให้เงินวันละ 100 บาท ใช้เหลือทุกวันโดยปกติจะใช้จ่าย เรื่องการกินประมาณ 30-40 บาท จะมีเงินเหลือ 50-70 บาททุกวัน เงินที่เหลือจะเก็บไว้ซื้ออุปกรณ์ การเรียนและการไปกิจกรรมกับทางโรงเรียนโดยไม่รบกวนเงินจากพ่ออีก...” (D2, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2552)

“...รู้จักใช้จ่าย มีใช้อยู่แล้วก็จะไม่ซื้ออีก เช่น พ่อเคยบอกจะซื้อรถ บอกว่าถ้าซื้อแล้ว ไม่มีปัญหาที่ซื้อ ถ้าไม่มีรถก็น่าจะซื้อเพราะเรามีโอกาสที่จะซื้อมันได้ ถ้าเรามีใช้อยู่แล้ว ไม่จำเป็น เท่าไหร่ก็ไม่ต้องซื้อ ไม่ใช่อะไรฟุ่มเฟือย เช่น อยากกินไอศกรีม ก็จะถามว่ามีไอศกรีมแท่งที่ถูกกว่า ไหม จะเลือกอาหารที่มีประโยชน์แลกกับอาหารที่ขายทั่วไปแต่จ่ายในราคาเท่าเดิม...” (FD2, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552)

“...มักจะให้แม่เก็บเงินไว้ ถ้าอยากได้ของเล่นจะเก็บเงินซื้อเอง...” (MD2, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2552)

2.3 ซื่อสัตย์ เป็นผู้รักษาเวลาและตรงต่อเวลามาก มีความจริงใจกับทุกคน ไม่รู้สึกลำเอียงหรือมีอคติกับใครและพร้อมจะเรียนรู้สิ่งดี ๆ จากคนที่เข้ามาติดต่อด้วยเสมอ ไม่เคยใช้เล่ห์กลโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ยังตรงต่อหน้าที่และรับรู้หน้าที่ของตนเองมาก แม้จะเหนื่อยหรือมีงานเรียนหนักแต่ก็จะปฏิบัติหน้าที่ฝึกซ้อมอย่างเต็มที่ทุกวัน ดังกล่าวไว้ว่า

“...คำว่าพอดีมันไม่มี แต่ถ้าทำให้เหนื่อยกว่าพอดีไว้สักนิคมันก็จะดีกว่า...” (D2, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552)

“...เป็นคนตรงต่อเวลามาก ๆ จะเผื่อเวลาก่อนถึงกำหนดไว้เสมอ...ให้เงินไปซื้อของ เงินทองจะคืนหมดทุกครั้ง ไม่เคยโกงเงิน ไม่เคยเอาของคนอื่น ไม่หยาบของคนอื่น...” (FD2, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552)

“...การเป็นวันนี้ไม่ใช่ง่าย ต้องฝึกซ้อมหนักทุกวัน แต่ก็ไม่ได้เครียดอะไร ทำทุกอย่างเหมือนเป็นกิจวัตรปกติที่ต้องทำไปแล้ว...” (MD2, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2552)

2.4 มีวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของโรงเรียนด้วยดีเสมอ อีกทั้งปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในฐานะผู้นำอีกด้วย และด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมาโดยตลอด จึงได้รับรางวัลเยาวชนดีเด่นระดับประเทศจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งการปฏิบัติตนดังกล่าวปฏิบัติด้วยความยินดี เต็มใจตั้งใจและยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติอย่างเข้มงวด ดังกล่าวไว้ว่า

“...เด็ก ๆ รุ่นน้องจะชื่นชอบมาก ทำอะไรก็จะไปดู ครูให้เล่นกีฬาในช่วงพักกลางวัน ที่ห้องสมุด น้อง ๆ ก็ตามไปดูเต็มไปหมด ชื่นชอบกันมาก อยู่โรงเรียนก็เป็นแบบอย่างให้เด็ก ๆ เพราะอยู่ในกฎระเบียบโรงเรียนทุกอย่าง...” (MD2, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

“...เป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้รุ่นน้องในทุกเรื่อง ไม่เคยทำผิดระเบียบของโรงเรียน เป็นแบบอย่างในเรื่องนี้ได้...” (T1D2, สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2552)

“...เป็นเหมือนตัวอย่างของน้อง ๆ ในโรงเรียน เป็นที่ชื่นชมของน้อง ๆ มาก จะทำอะไรน้อง ๆ สนใจไปหมด เป็นแบบอย่างให้น้องได้เลขาทุกเรื่อง เรื่องผิดกฎระเบียบไม่มี...” (T2D2, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2552)

2.5 สุภาพ เป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่และปฏิบัติตนได้เหมาะสมตามกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ เรียบร้อย กิริยานุ่มนวลไม่ว้าว้าวรุนแรงหรือวางอำนาจข่มผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีการขานรับตามเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย ถือได้ว่ามีลักษณะที่โดดเด่นในความสุภาพเป็นอย่างมาก ดังกล่าวไว้ว่า

“...ความสุภาพอ่อนน้อมกับผู้ใหญ่ถือเป็นลักษณะที่โดดเด่นมาก ถ้าผู้ใหญ่จะให้ทุกคน ต้องออกมาต้อนรับทุกคน พูดจาอ่อนหวานน้อมนวลตลอด...” (FD2, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2552)

“...เป็นเด็กที่น่ารักมาก มีสัมมาคารวะกับครูอาจารย์และปฏิบัติอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เป็นอย่างนี้มาตลอดแม้จะมีชื่อเสียงโด่งดังไปแค่ไหน แต่ถ้าเจอผู้ใหญ่มีการขานรับสุภาพน้อมนวลไม่เคยเปลี่ยนแปลงเลย...” (T1D2, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 10 ภาพประกอบคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความสุภาพของเยาวชนต้นแบบคนที่ 2

2.6 สะอาด เป็นผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ หน้าที่ความสะอาดภายในบ้านและละแวกบ้านมีส่วนร่วมรับผิดชอบฝึกฝนจิตใจมิให้ขุนมัว มีความเข้มใส อยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกายใจและสภาพแวดล้อม ถึงแม้บางครั้งได้ยื่นคำพูดไม่ดีหรือ เจอคนคิดร้ายแต่ก็จิตใจสงบและ ไม่ถือโกรธ จึงเป็นเหตุให้มีคามผ่อนคลายเป็นที่เจริญตาทำให้เกิด ความสบายใจแก่ผู้พบเห็นอยู่เสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เป็นลูกผู้หญิง เรื่องความสะอาด ต้องละเอียดอ่อน เข้าครัวต้องหัด คนเราต้องกล้า พ้อแม่ไม่ได้อยู่กับเราตลอด ต่อไปมีครอบครัวก็ต้องรับผิดชอบ เรื่องความสะอาดในบ้านจะช่วยกัน รับผิดชอบ...” (FD2, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2552)

“...ในช่วงที่เจอปัญหาแม่ก็เป็นห่วง ถามว่าคิดอย่างไร กลับตอบแม่ว่าไม่คิดอะไร ใจเราร่มเย็นเป็นพ่อก็พอแล้วละ แม่ก็ทิ้งกับคำตอบนะ...” (MD2, สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2552)

2.7 สามัคคี เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทั้งในขณะที่ทำหน้าที่ประธานนักเรียน และในบทบาทของนักเรียนทั่วไป รับผิดชอบของตนเองและแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การเรียนสำเร็จลุล่วง จะช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในเรื่องการเรียน ด้วยการช่วยสอนเพิ่มเติมวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ ช่วงกลางวัน หลังรับประทานอาหารจะเล่นกันในห้องสมุด เวลาว่างจะพูดเสียงตามสายเสนอ ภาษาไทยวันละคำเพื่อช่วยให้ทุกคนเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาและจัดการ ความขัดแย้งได้อย่างชาญฉลาดและอย่างมีเหตุผล ซึ่งครั้งหนึ่งในช่วงการเลือกตั้งประธานนักเรียน ระดับประถมศึกษา มีการแข่งขันสูง สามารถแก้ปัญหาในขณะหาเสียงและสามารถชนะการเลือกตั้ง และได้รับเลือกเป็นประธานนักเรียนในที่สุด และยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทาง วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ และพร้อมที่จะปรับตัวเข้าหาทุกคน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เมื่อได้รู้จักผู้คนถือเป็นโอกาสในการเรียนรู้สิ่งดี ๆ จากทุกคนเหล่านั้น...”

(D2, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

2.8 มีน้ำใจ เป็นผู้ให้และผู้ช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน ซึ่งในหมู่เพื่อนแล้วถือเป็นเพื่อนที่มีน้ำใจรู้จักแบ่งปันเมื่อเพื่อนไม่มีอยู่เสมอ รู้จักเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งสิ่งที่ทำให้ชุมชนคือการสอนการแต่งและทักษะความสามารถต่าง ๆ โดยไม่ปิดบังและไม่คิดมูลค่า ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เพื่อนไม่มีเงินจะซื้อขนมให้ แต่ถ้าเพื่อนมีเงินก็ไม่ซื้อให้ เพราะไม่ชอบคนที่เอาเปรียบ...” (FD2, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2552)

“...ช่วงเสาร์อาทิตย์จะสอนการแสดงให้กับเด็ก ๆ ในชุมชน ทั้งในละแวกใกล้เคียงและจากพื้นที่อื่น โดยเป็นผู้ถ่ายทอดทักษะทั้งการรำ การฟุดและมารยาทให้เด็ก ๆ เอง เด็ก ๆ จะนำไปแสดงทั้งที่โรงเรียนหรือไปแสดงตามงานต่าง ๆ เพื่อหารายได้ รายได้เด็ก ๆ จะได้ไปทั้งหมด โดยที่ไม่คิดค่าใช้จ่าย มีบ้างที่พ่อแม่เด็ก ๆ จะให้เงินเองแต่ไม่มากคือคนละ 50 บาทและให้เพียง 2-3 คน เสาร์อาทิตย์จะสอนเด็ก ๆ ประมาณ 20-30 คน ถือเป็นการให้โอกาสเด็ก ๆ ได้แสดงความสามารถ...” (FMD2, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2552)

“...ไม่ได้คิดว่าจะให้แต่ลูกเราเองเราต้องให้โอกาสเด็ก ๆ คนอื่นด้วย...” (MD2, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 11 ภาพประกอบคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความมีน้ำใจของเยาวชนต้นแบบคนที่ 2

3. กระบวนการจัดেলাทางสังคม

กระบวนการจัดেলাทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัดฉะเชิงเทรา แบ่งตามแหล่งสำคัญในการจัดেলাทางสังคม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 สถาบันครอบครัว ในเรื่องความขยัน พ่อแม่มีกระบวนการจัดেলাทางสังคมให้ด้วยการสอนให้ตั้งใจเรียนและตั้งใจฝึกซ้อมทักษะความสามารถในทุกวันอย่างมีความรับผิดชอบและมีความสุข เรื่องความประหยัด พ่อแม่สอนให้ใช้ในสิ่งที่จำเป็น มีสาระและมีประโยชน์และสอนให้รู้จักเก็บออม อีกทั้งพ่อยังสอนให้รู้จักคุณค่าของเงินด้วยการทำงานของครอบครัวคือการทำกรรณกและจ่ายเงินเป็นค่าจ้างให้ด้วย ทำให้ได้รู้จักคุณค่าของเงินมากขึ้น เรื่องความซื่อสัตย์ พ่อแม่สอนให้ตรงต่อเวลา ตรงต่อหน้าที่ของตนเองทั้งเรื่องการเรียนรู้และการเข้าร่วมกิจกรรม โดยสอนว่าการเรียนคือการพัฒนาตนเองต้องรับผิดชอบให้ดีและต้องรับผิดชอบตนเองทุกอย่างและทำทุกอย่างอย่างมีเหตุผล ด้วยเหตุที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมในสถานที่ต่าง ๆ การเดินทางไปร่วมกิจกรรมให้ทันเวลาเป็นเรื่องสำคัญ แต่ก็สามารถจัดการกับตนเองได้อย่างมีความรับผิดชอบได้ทุกครั้ง ส่วนหน้าที่ที่มีต่อน้องชายก็ทำหน้าที่ของพี่สาวได้อย่างจริงจังและเต็มที่ ซึ่งพ่อได้สอนให้รู้จักความแตกต่างของตนเองกับน้องชายเพื่อให้เข้าใจในการดูแลน้องชายมากขึ้น ส่วนความซื่อสัตย์ในเรื่องเงินและทรัพย์สินของผู้อื่นพ่อสอนด้วยการปฏิบัติให้เรียนรู้ด้วยการแยกส่วนเงินว่าเงินที่พ่อให้ไปเงินส่วนใดต้องคืนเมื่อใช้เหลือและเงินส่วนใดให้เป็นส่วนตัวไม่ต้องคืนซึ่งฝึกให้ซื่อสัตย์ได้มาก เรื่องความมีวินัย พ่อฝึกความมีระเบียบวินัยในเรื่องการวางสิ่งของ ส่วนแม่สอนให้มีวินัยกับตนเองในการฝึกซ้อมทักษะต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งถึงแม้จะมีกรบ้านต้องทำมากแต่จะแบ่งเวลามาฝึกซ้อมทุกวันไม่เคยขาด เรื่องความสุภาพ พ่อแม่เน้นเรื่องการพูดจาดี เรื่องความสะอาด พ่อแม่สอนให้รักษาความสะอาดร่างกายและดูแลความสะอาดบ้านซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่ลูกผู้หญิงต้องฝึกให้มาก แม่ฝึกให้รู้จักทำกับข้าวและรับผิดชอบงานบ้านด้วยการช่วยกันทำความสะอาดบริเวณบ้านและบริเวณอื่น ๆ โดยแม่สอนทุกวันที่มีเวลา เรื่องความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีมีความเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจและรับฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นพื้นฐานมาจากการสอนของพ่อแม่ที่ให้อิสระในการตัดสินใจเต็มที่ เรื่องมีน้ำใจ พ่อสอนให้รู้จักแบ่งปันให้กับเพื่อนและคนอื่นอย่างพอเหมาะ โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เป็นเด็กที่ใช้ได้ สมองดี ตั้งใจเรียน มีความรับผิดชอบสูงเกินตัว พ่อสอนให้เรียนให้ดี เรียนให้สนุก ไม่เครียดกับการเรียนและไม่ถือสากับเรื่องไร้สาระ...จะซื้ออะไรต้องเห็นประโยชน์ของสิ่งนั้น สิ่งที่เราให้ได้บางครั้งถ้าเราให้ไปแล้วอาจทำให้ไม่รู้คุณค่า พ่อจะดูเวลาให้เหมาะสม จึงจะซื้อให้ สอนให้รู้จักเก็บ แต่อย่าขี้เหนียวไม่กินไม่ได้ ต้องกินเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง ประหยัดคือรู้จักกินรู้จักใช้แต่เรื่องการกินต้องกินให้เต็มที่ ต้องรู้จักกินรู้จักใช้...เป็นคนตรงต่อเวลามากและจะ

เพื่อเวลาไว้ก่อนถึงเวลาจริงเสมอ...พ่อจะสอนให้เข้าใจว่าเงินส่วนไหนจะทำอะไร ถ้าเป็นเงินที่ให้ ก็คือให้ไปไม่ต้องคืน แต่ถ้าเป็นเงินที่จ่ายเพื่อดูแลค่าใช้จ่ายที่ไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าเหลือจะต้อง คืน พ่อสอนไม่ให้โกง ห้ามเอาของคนอื่น ห้ามหยิบของคนอื่น ถ้ารู้จะลงโทษหนัก แต่ก็ไม่เคยทำ อะไรผิดเลย...ถ้าไม่มีระเบียบไม่ใช่ผู้ดี คนเราต้องมีระเบียบ เช่น อ่านหนังสือ หยิบตรงไหนก็ต้อง วางตรงนั้น จะสะดวก ตัวเราและสะดวกคนอื่นด้วย...พ่อจะไม่ค่าเพราะคิดว่าไม่ส่งเสริมให้ลูกเจริญ และถ้าทำอะไรไม่ดี เด็กจะจำไว้หมด พ่อสอนว่าคนเราถ้าพูดเพราะมารยาทดีไม่เสียหายสำหรับ ตัวเรา ถ้าทำแบบนี้ได้คนที่เกลียดเราก็จะรักเรา ไม่ต้องถือสากับคำพูดของผู้ใหญ่ที่ทำให้เรารู้สึกไม่ดี เพราะผู้ใหญ่อาจจะพูดโดยไม่ตั้งใจ ครูดอย่าไปโต้เถียง คนเราถ้าต่อล้อต่อเถียงกับผู้ใหญ่ใช้ไม่ได้ เลย รู้ผู้ใหญ่ผิด เราเป็นเด็ก อย่าไปโต้เถียง ฟังไว้แล้วเฉยไป เข้าหูซ้ายทะลุหูขวา ให้ทำแบบนั้นแล้ว ปัญหาจะไม่เกิด...ต้องละเอียดอ่อน เป็นลูกผู้ใหญ่ง่ายๆต้องหัด คนเราต้องกล้า พ่อแม่ไม่ได้อยู่กับเราตลอด ต่อไปมีครอบครัวก็ต้องรับผิดชอบ...ในเบื้องต้นจะให้ตัดสินใจเองก่อน แต่ถ้ามีปัญหา อะไรก็ให้มาถาม โดยพ่อแม่จะร่วมเป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาให้ โดยให้อธิบายปัญหาก่อนเสมอ พ่อสอนเสมอว่าทุกอย่างมีคำว่าถูกคำว่าผิดอยู่แน่นอน อย่าคิดว่าต้องผิดเสมอไป ผิดทำใหม่ให้ถูก ก็ได้..ให้รู้จักให้อย่างพอดี สอนให้รู้จักแบ่งปันไม่ใช่ทุ่มเท เช่น จะมีน้ำใจกับเพื่อนก็ทำได้แต่ต้อง ไม่ทำให้ตัวเราเดือดร้อน..." (FD2, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2552; 17 เมษายน 2552; 23 พฤษภาคม 2552)

"...แม่ฝึกการประหยัดให้ตั้งแต่เด็ก จะนำข้าวไปทานโรงเรียนทุกวัน ช่วงหลังเพื่อน ๆ ก็นำมาทานด้วยเป็นกลุ่มใหญ่...ให้ ถักดี พูคดี ทำดี และทุกอย่างที่ดีจะมาเอง..." (MD2, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2552; 27 เมษายน 2552)

ภาพที่ 12 กระบวนการขัดเกลากาทางสังคมจากสถาบันครอบครัวของเยาวชนต้นแบบคนที่ 2

ในกระบวนการขัดเกลาจากครอบครัวนั้นพบว่า พ่อแม่จะใส่ใจดูแลในทุกเรื่อง มีเวลาให้ได้พูดคุยเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ประจำวันให้ฟังทุกวันเสมอ โดยจะมีเวลาทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงรับประทานอาหารเย็นพร้อมกันและในช่วงค่ำของทุกวัน ซึ่งช่วงเวลานี้พ่อแม่จะรับฟังเรื่องราวและสอนในเรื่องต่าง ๆ และให้อิสระในการคิดเพื่อฝึกให้มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ในเบื้องต้นพ่อแม่จะให้ตัดสินใจเองก่อน แต่ถ้ามีปัญหาอะไรก็ให้มาถาม โดยพ่อแม่เป็นที่ปรึกษาแนะนำวิธีแก้ปัญหาก็...” (D2, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2552)

“...เด็กดี เก่ง ข้อแรกอยู่ที่พ่อแม่เป็นห่วงเป็นใยลูก ข้อสองสิ่งแวดล้อมรอบตัวดี ข้อสามเรื่องการเงินมีอะไรซื้อให้ได้ พ่อจะเติมส่วนที่ขาดแต่อยู่บนพื้นฐานการมีเหตุผล...พ่อให้อิสระให้ตัดสินใจเอง ให้ได้วางแผนชีวิตของเขาเอง ถ้าพ่อแม่ไปวางแผนชีวิตให้เขาก็จะไม่มี ความมั่นใจในตัวเอง พ่อจะคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมพร้อมอธิบายเหตุผล ไม่เคยดุ พ่อจะนึกถึงตัวเอง เปรียบเทียบกับตัวเองเมื่อตอนอายุเท่ากันทำให้พ่อเข้าใจลูกมากขึ้น พ่อสอนเสมอว่าทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ที่ตัวเราจะคิดจะชั่วอยู่ที่ตัวเรา ทำอะไรก็แล้วแต่ให้คิดถึงตัวเองให้มาก ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างตัวเรารู้ ทำอะไรผิดเรารู้ แต่ถ้าเราไม่แยกแยะมันก็จะผิด ทำผิดก็เสียใจ ทำถูกก็ดีใจ เพราะฉะนั้นมีอะไรก็คุยกันตรง ๆ อย่าโกหก อย่าบิดเบือน ถ้าโกหกบิดเบือนอนาคตตัวเองก็จะลำบากผู้ใหญ่ไม่เชื่อถือ พ่อสอนให้เป็นคนที่เข้าใจชีวิต ชนะได้ก็ดีไปแพ้ก็รับได้ไม่เป็นไร อย่าคิดว่าจะชนะอย่างเดียวและอย่าคิดว่าเราแพ้ สิ่งที่เรายังไม่ได้ทำคือยังไม่ใช่แต่สิ่งที่ทำแล้วนั้นคือใช่ แต่ที่ผ่านมาดีมาก ๆ ไม่ค่อยเลย เป็นเด็กดีพูดคำไหนคำนั้น รับผิดชอบสูงมาก ไม่มีเกรงใจพ่อแม่...” (FD2, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2552; 10 พฤษภาคม 2552)

“...เราจะใช้ชีวิตประจำวันเป็นการสอน เป็นการซึมซับมากกว่า แม่ฝึกให้คิดเป็น รับผิดชอบตัวเอง แม่พอใจที่เป็นที่เก่ง แม่ไม่สนใจว่าต้องเก่งเหมือนคนอื่น แม่จะสอนให้เป็นคนรู้จักตัวเอง ไม่ให้คิดว่าตัวเองเก่ง ให้ดึงความเป็นตัวเราออกมา แข่งกับตัวเอง คนเรารู้ตัวตัวเองนั้นแหละคือพระเจ้า แต่แม่ก็สอนเสมอว่าให้ทำทุกอย่างอยู่ในสายกลาง อย่าคิดว่าเราเก่ง เดือนสติอย่าหลงตัวเอง เหนือฟ้ายังมีฟ้าเหนือขึ้นไป คนเก่ง ถ้าขาดการฝึกซ้อมนั้นแหละคือคนโง่ แม่จะสอนเรื่องความรับผิดชอบ มีโอกาสพบเจอผู้คนมากมายแม่ก็จะสอนให้นำเอาสิ่งที่ดีของแต่ละคนมาเป็นแบบอย่างให้ตัวเรา พี่ชายก็เป็นพี่ชายที่ดีให้กำลังใจ เมื่อมีปัญหาที่จะบอกและให้กำลังใจ บอกให้ทำได้ดีที่สุด ห่วงน้องมาก ช่วงที่ร่วมกิจกรรมพี่ชายจะหาของให้รับประทาน เป็นช่วงกลิ้งถ่ายรูปให้...” (MD2, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

สำหรับแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่คือ พ่อแม่พูดไพเราะ ขยัน ประหยัด มีน้ำใจ สอนเข้าใจง่าย มีคติประจำใจคือไม่ลืมตัวและไม่ลืมผู้มีพระคุณ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อและแม่จะเป็นตัวอย่างในเรื่องการพูดจาไพเราะมาก ทำให้พูดจาสุภาพและไพเราะไปด้วย พ่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ในเรื่องความขยัน เพราะเมื่อถึงเวลาทำงานพ่อจะทำงานจริงจัง

เป็นแบบอย่างที่ดีให้เห็นในเรื่องการใช้จ่ายเงิน พ่อไม่ใช้เงินฟุ่มเฟือย เห็นแบบอย่างของพ่อที่ให้โอกาสคนในชุมชนในการหารายได้ โดยคนงานที่ทำงานจะไม่จำกัดอายุแล้วแต่ความตั้งใจ จะช่วยเหลือในหลาย ๆ เรื่องกับคนที่ทำงานแต่จะไม่ช่วยเหลือคนที่ขี้เกียจ ไม่สู้งาน ส่วนแม่เป็นแบบอย่างในหลาย ๆ เรื่อง แต่เรื่องที่เด่นที่สุดคือเรื่องการรู้จักพูดรู้จักสอนของแม่ที่สอนแล้วทำให้เข้าใจง่าย สำหรับคติที่ยึดมาตั้งแต่เด็กคือเราต้องห้ามลืมตัว ถึงเราจะเก่งขนาดไหน เราก็ห้ามลืมผู้มีพระคุณของเรา...” (D2, สัมภาษณ์, 27 เมษายน 2552)

3.2 สถาบันการศึกษา ครูมีกระบวนการจัดการทางสังคมให้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ในเรื่องความขยันส่งเสริมให้ประหยัดด้วยการออมเงิน ส่งเสริมความซื่อสัตย์ด้วยการยกย่องคนดี ฝึกให้มีระเบียบวินัยและเป็นแบบอย่างในความมีระเบียบวินัยให้กับเพื่อนและรุ่นน้องในโรงเรียน ฝึกการมีสัมมาคารวะและสุภาพอ่อนน้อมกับผู้ใหญ่ด้วยการยกมือไหว้ สอนให้รักษาความสะอาดของร่างกาย โดยครูตรวจสอบอย่างใกล้ชิดทั้งเครื่องแต่งกาย เล็บ ผม และอื่น ๆ รวมทั้งจัดแบ่งพื้นที่ในโรงเรียนให้ช่วยรับผิดชอบดูแล ส่งเสริมให้มีความสามัคคีและเอื้อเฟื้อ จากการฝึกให้นำหน้าที่เป็นผู้นำด้วยการเป็นประธานนักเรียนและการฝึกเป็นผู้ตามตามสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ฝึกความมีน้ำใจโดยจัดให้มีเวลาสำหรับการอ่านนิทานให้น้อง ๆ ฟังในห้องสมุดหรือการจัดรายการเสียงตามสายให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยวันละคำ ซึ่งการสอนในทุกเรื่องของครูมีความสอดคล้องกับการสอนของพ่อแม่ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ครูสอนและดูแลเอาใจใส่เท่ากับที่แม่รักและเอาใจใส่ ครูที่โรงเรียนให้ความรัก ความผูกพัน สอนความรับผิดชอบ สอนความมีน้ำใจ ช่วยเหลือในด้านการงานมาตลอด แม่กับครูสอนเหมือนกัน ครูจะคอยดูแลและให้กำลังใจในความสามารถและมักสอนว่า คนคิดคนน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ ต้องเป็นคนดีพร้อมคนเก่ง...” (MD2, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552)

ในกระบวนการจัดการจากสถาบันการศึกษานั้นพบว่า ครูดูแลเอาใจใส่ครอบคลุมทุกเรื่องด้วยความใส่ใจและมีวิธีอบรมสั่งสอนและฝึกฝนในลักษณะที่เหมือนกับที่พ่อแม่สั่งสอน จึงทำให้ได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างกลมกลืนไม่ขัดแย้ง ดังคำกล่าวที่ว่า

“...โรงเรียนเน้นวิชาการทุกด้าน ส่งเสริมด้านกิจกรรมต่าง ๆ และเน้นด้านคุณธรรม เพราะมีความสำคัญกับเด็กจึงควรปลูกฝัง เราจะติดต่อกับแม่ตลอด พูดคุยกันเรื่องดูแลเอาใจใส่เราดูแลเต็มที่...” (T3D2, สัมภาษณ์, 27 มกราคม 2552)

สำหรับแบบอย่างที่ดีของครูคือ ครูที่มีความทุ่มเทเอาใจใส่ในการสอนและให้ความรู้ต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ครูที่ถือเป็นแบบอย่างและชื่นชมคือรองผู้อำนวยการที่ดูแลเอาใจใส่ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยความใส่ใจและห่วงใยคล้ายคลึงกับแม่และครูนาฏศิลป์ที่สอนให้ได้ฝึกความสามารถทางนาฏศิลป์จนมีทักษะความชำนาญมากขึ้น

ภาพที่ 13 การเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนต้นแบบคนที่ 2

3.3 สถาปนาศาสนา ด้วยเหตุที่แม่ชอบสวดมนต์มากและจะสวดมนต์เสียงดัง ได้ยินทั้งบ้าน ทำให้คุ้นเคยกับเสียงสวดมนต์ของแม่ทุกวันจนสวดได้ และแม่จะให้สวดมนต์ก่อนนอนทุกคืน โดยแม่เชื่อว่าส่งผลดีต่อชีวิต อีกทั้งยังได้ร่วมกิจกรรมงานบุญต่าง ๆ ของทางอำเภอและจังหวัดเป็นประจำสม่ำเสมอ นอกจากนี้แม่ยังพาไปทำบุญที่วัดอีกด้วย ด้วยการมีกิจกรรมบ่อยครั้งและหลายส่วนพื้นที่ทำให้ได้เรียนรู้และปรับตัวโดยนำหลักธรรมที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยการฟังและการอ่านหนังสือต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างดี เช่น เมื่อจะขึ้นแสดงกิจกรรมบนเวทีจะทำสมาธิและทำจิตใจให้สงบเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง และเมื่อมีปัญหามีคนคิดร้ายก็จะมีสติและสงบไม่ได้ตอบ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ปกติจะไปร่วมงานทำบุญ ในวันสำคัญและวันที่ว่างเสมอ ๆ ทุกวันจะได้ยินแม่สวดมนต์ แม่สวดมนต์เสียงดังได้ยินเป็นประจำจนท่องได้และก่อนนอนก็จะสวดมนต์ด้วย แม่สอนให้ยึดหลักธรรมะ คิดดี พูดดี ทำดี ไว้ตลอด ก่อนขึ้นแสดงบนเวทีก็จะทำสมาธิสงบนิ่งก่อน ถ้าใครมาคิดไม่ดีกับเราก็จะไม่ได้ออกตอบคิดว่าใจเราร่มเย็นเป็นพอ เราก็จะสบายใจ...” (D2, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2552)

“...แม่เชื่อว่าอานิสงส์การสวดมนต์เป็นสะพานทองพาถูกข้ามฝั่งได้สิ่งดี ๆ จะท่องได้แม่จะสวดมนต์ประมาณครึ่งชั่วโมงทุกวัน โดยสวดประมาณทุ้มครั้ง จะได้ยินเสียงสวดมนต์ของแม่และก็ทำการบ้านหรือทำอะไรส่วนตัวของตัวเองไป...ก่อนขึ้นแสดง แม่จะสอนให้ระลึกถึงคุณครู อาจารย์ ให้มีสมาธิโดยนั่งสมาธิ เงียบและนิ่งเพื่อทบทวนเรื่องราวต่าง ๆ จะมีอาการสงบมากทุกครั้งก่อนขึ้นแสดงในขณะที่คนอื่นจะวุ่นวายตื่นเต้น แต่เขาจะนิ่ง เงียบ และทำสมาธิ เป็นอย่างนี้ทุกครั้งจนแม่เห็นเป็นความเคยชิน

...ในช่วงที่เจอปัญหา แม่ก็เป็นห่วง ถามว่าคิดอย่างไร กลับตอบแม่ว่าไม่คิดอะไรใจเราร่มเย็นเป็นพอ ก็พอแล้วค่ะ แม่ก็ทิ้งกับคำตอบนะ...” (MD2, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2552; 23 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 14 กิจกรรมทางศาสนาของเยาวชนต้นแบบคนที่ 2

3.4 ชุมชน

3.4.1 เพื่อนบ้าน ด้วยชุมชนที่อยู่อาศัยประกอบอาชีพด้วยความขยัน อดทน และใช้ชีวิตเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง มีความสุขสงบในบรรยากาศที่ร่มรื่นเป็นธรรมชาติ ผู้คนมีคุณธรรมจริยธรรมและมีจิตใจใฝ่ทำบุญ พบปะพูดคุยกันเมื่อมีโอกาสอย่างสม่ำเสมอ มีวิถีความเป็นไทยและนิยมเข้าวัด จึงทำให้ซึมซับวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เอื้ออาทร มีน้ำใจต่อกัน ส่วนพ่อถือเป็นคนขยัน ประหยัด อดทน คนหนึ่งของชุมชนนี้ จึงทำให้มีแบบอย่างที่ดีอยู่ใกล้ตัว ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ก็อยู่แบบพอมีพอกินนะ ทำงานหาเงินกันตัวเป็นเกลียว ขยันกันทั้งนั้น บางส่วนก็ไปทำงานอยู่ที่บ้าน ก็ได้ช่วยเหลือเรื่องรายได้ มีงานทำด้วย...” (N1D2, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2552)

“...เราก็อยู่กันแบบนี้ ไม่วุ่นวาย สงบดี ก็มีพบปะพูดคุยกัน เจอกันในงานทั่วๆ ไปบ้าง เจอกันตามร้านค้าก็นั่งคุยกัน ไปวัดทำบุญก็เจอกัน...” (N2D2, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2552)

“...เจอกันก็คุยกันเรื่องแนวคิดเรื่องนั้นเรื่องนี้ ก็ได้ประโยชน์ ได้แลกเปลี่ยนกันว่าเราคิดอย่างไร เขาคิดอย่างไร มีอะไรช่วยเหลือกันได้ก็ช่วย...ชาวบ้านที่นั่นหลายคนก็ได้พอช่วยเหลือในเรื่องอาชีพให้มีเงินใช้ ใครอยากทำงานก็ให้ทำ คนแก่อายุ 70 ปี พ่อก็ให้ทำ...เด็ก ๆ แล่นไปซ่อมร่าเพื่อเอาไปใช้แสดงงานต่าง ๆ เด็ก ๆ ก็ได้มีรายได้...” (N3D2, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552; 27 เมษายน 2552; 23 พฤษภาคม 2552)

3.4.2 เพื่อน เป็นผู้มีเพื่อนเยอะมาก เพื่อนที่สนิทมีประมาณ 7-8 คน เป็นที่รักของเพื่อน ๆ และเมื่ออยู่กับเพื่อน ๆ จะชอบเล่นตลกสนุกสนาน ในสายตาเพื่อน ๆ จะบอกว่าเป็นคนตลก เพื่อนที่สนิทจะเป็นคนเก่งจึงทำให้แลกเปลี่ยนกันในเรื่องการเรียนรู้ได้ และการเลือกคบเพื่อนที่ดีทำให้เพื่อนสนับสนุนการทำความดีด้วย ซึ่งการคบเพื่อนอยู่ในสายตาของพ่อแม่และมีการประเมินตรวจสอบโดยไม่รู้ตัว จึงทำให้คบเพื่อนเป็นการสนับสนุนการทำความดีมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เพื่อน ๆ มีเยอะมาก ก็ช่วยเหลือกัน คีววิชาเรียนกัน มีอะไรก็แบ่งกัน กลางวันก็จะนำข้าวไปทานที่โรงเรียนด้วยกันบ่อย ๆ...” (D2, สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2552)

“...กลับมาจากโรงเรียนก็จะมาเล่าเรื่องเพื่อน ๆ ให้ฟัง และจะเล่าว่าทำอะไรบ้าง พ่อเคยแอบถามถึงเพื่อนคนนั้นคนนี้เพื่อเช็คว่าเขามาโรงเรียนไหม เป็นเด็กดีตั้งใจเรียนหรือเปล่า พ่อฟังดูก็ว่าเพื่อนเป็นเด็กดี ใช้ได้ ถ้าจะขออนุญาตพามาบ้านพ่อกับแม่ยินดีอยากให้มา แต่ถ้าขอไปเที่ยวที่อื่นพ่อจะไม่อนุญาตให้ไป...” (FD2, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2552)

“...เขาจะเป็นคนสนุกสนาน ตลก เวลาเรียนก็เรียนจริงจัง พอเวลาเล่นก็เล่นเต็มที่ เป็นคนมีน้ำใจ ใครไม่มีก็ช่วย บางทีก็ซื้อขนมให้เพื่อนกิน บางทีก็ซื้อขนมมากินด้วยกัน เรื่องเรียนก็ช่วยกัน...” (P1D2, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2552)

“...เขาเป็นคนตลก เล่นกันสนุก แต่พอเรียนเราก็เรียนเต็มที่ เราก็ช่วยเหลือกันหลาย ๆ เรื่อง เรื่องเรียนก็ช่วยกัน ไม่เข้าใจอะไรก็สอนกัน มีอะไรก็คุยกันปรึกษากัน...” (P2D2, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2552)

3.5 สื่อมวลชน ในส่วนของโทรทัศน์เคยออกรายการโทรทัศน์สัมภาษณ์ความสามารถและไปร่วมทำประโยชน์ให้สังคมและเป็นตัวแทนเด็กทำกิจกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับครอบครัว สำหรับรายการโทรทัศน์ที่ดูจะดูละครบ้างแต่จะใช้เวลาไม่นานเพราะมีการบ้านและกิจกรรมต้องทำ ส่วนละครที่เลือกดูจะเลือกเรื่องที่ตรงกับความชอบของตนเอง เช่น เรื่องเกี่ยวกับการร้องเพลง ส่วนการชื่นชอบดาราก็เลือกชื่นชอบดารากจากการดูนิยายมากกว่าหน้าตา เช่น เลือกดาราที่พูดจาตรง ๆ และจริงใจ สำหรับการอ่านหนังสือส่วนใหญ่จะอ่านหนังสือเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเตรียมความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ เช่น อ่านหนังสือเกี่ยวกับการทูตเพราะมีความใฝ่ฝันอยากเป็นนักการทูต และจะอ่านหนังสือประวัติศาสตร์ของประเทศที่จะต้องไปทำกิจกรรมเพื่อให้ทราบความเป็นมาของ

ประเทศนั้น ๆ เป็นเบื้องต้น หนังสือนิยายจะไม่อ่านเพราะทำให้เสียเวลาที่จะทำกิจกรรมอื่น สำหรับการใช้อินเทอร์เน็ตจะใช้เพื่อทำงานเรื่องเรียนมากกว่าการเล่นสังสรรค์กับเพื่อน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเรื่องเรียนและฝึกซ้อมทำกิจกรรม มีเวลาดูโทรทัศน์น้อยมาก ถ้าจะดูจะเลือกเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับการร้องเพลง ส่วนหนังสือจะเลือกอ่านหนังสือประวัติของประเทศที่จะไปทำกิจกรรมหาข้อมูลให้เข้าใจก่อนจะไป หนังสือนิยายจะไม่อ่านเพราะเห็นเพื่อนอ่านแล้วคิดมันจะทำให้ไม่มีเวลาทำอย่างอื่น ส่วนอินเทอร์เน็ตก็จะเข้าไปค้นหางานมากกว่า ไม่ค่อยได้ใช้คุยกับเพื่อนหรือเข้าไปเล่น...คาราที่ชอบ ชอบคนนี้เพราะเขาพูดจริงใจดี ดูไม่เสแสร้งคะ...” (D2, สัมภาษณ์, 25 มกราคม 2552; 15 กุมภาพันธ์ 2552)

เยาวชนต้นแบบคนที่ 3

เป็นนักเรียนรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2548 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนขนาดใหญ่ มีบุคลิกภาพเรียบร้อย สุภาพ ร่าเริงสดใส มีมนุษยสัมพันธ์ดี ไม่คิดมากและไม่ว่าร้ายใคร เพราะคิดว่าเมื่อไม่รู้จักกันดีพอก็ไม่สมควรว่าใคร ชอบทำกิจกรรมและกล้าคิดกล้าทำเพื่อเรียนรู้และหาประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับชีวิต มีความสามารถทางด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจนโรงเรียนส่งเข้าประกวดหลาย ๆ อย่าง เช่น อ่านทำนองเสนาะ แต่งกลอนสด สวดมนต์สรภัญญะ ร้องเพลงลูกทุ่ง เป็นต้น มีความสามารถในการแสดงทั้งการร้องเพลงไทยเดิม เพลงไทยลูกทุ่งและเพลงสากล มีความสามารถด้านการแสดง เช่น นาฏศิลป์และการเต้นประกอบจังหวะ และมีความสามารถด้านดนตรีสามารถเล่นดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยทุกชนิดและดนตรีจีน คือ กู่เจิ้ง ด้วยความสามารถทางด้านภาษา ในปี พ.ศ. 2548 จึงได้รับคัดเลือกจากสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุให้เป็นตัวแทนเยาวชนไทย ทำหน้าที่สานสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนจีนและเยาวชนไทยในโครงการสานสัมพันธ์เยาวชนไทย-จีน “ครอบครัวเดียวกัน” ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน และในปี พ.ศ. 2549 ได้สอบแข่งขัน โครงการนักเรียนแลกเปลี่ยน AFS ไปศึกษาต่อประเทศเยอรมันเป็นเวลา 1 ปี ด้วยนิสัยส่วนตัวที่ชอบพบปะผู้คนทำให้ในอนาคตต้องการประกอบอาชีพเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบันศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ ชั้นปีที่ 1

ภาพที่ 15 เยาวชนต้นแบบคนที่ 3 พร้อมภาพรบบรางวัลพระราชทาน

1. บริบททั่วไป

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ลักษณะครอบครัวและชุมชน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านภูมิศาสตร์ บ้านเป็นตึกอาคารพาณิชย์สองชั้น ตั้งอยู่ในตลาดประจำอำเภอ แยกจากถนนหลักเข้าไปในถนนย่อยและห่างจากใจกลางตลาดประมาณ 1 กิโลเมตร มีเพื่อนบ้าน ตั้งบ้านเรียงรายตลอดสองฝั่งถนน ชั้นล่างของบ้านใช้ประกอบอาชีพค้าขายปุ๋ยและวัสดุการเกษตร และเป็นพื้นที่เก็บสินค้า มีห้องด้านล่างเป็นพื้นที่รับแขกและห้องทำงานของลูกค้า ชั้นบนเป็นที่พักอาศัย มีใจกลางของบ้านเป็นห้องไว้รับประทานอาหารร่วมกัน

ภาพที่ 16 บ้านของเยาวชนต้นแบบคนที่ 3

1.2 ด้านการปกครอง ครอบครัวมีสมาชิกทั้งหมด 7 คน คือ ยาย พ่อ แม่ น้องและน้องสาวอีก 3 คน บรรยากาศของการปฏิสัมพันธ์ภายในบ้านมีลักษณะเป็นกันเอง ด้วยครอบครัวมีเชื้อสายจีน จึงเรียกพ่อว่า ป๊าป๊า และเรียกแม่ว่า หม่าม้า พ่อแม่มีเวลาให้และสนใจในทุกเรื่องทำให้สามารถพูดคุยกับพ่อแม่ได้ทุกเรื่องเช่นกัน โดยจะมีเวลาพูดคุยกันทุกวันในช่วงค่ำ โดยจะพูดคุยกันแบบเพื่อน และเป็นທີ່ปรึกษาจึงทำให้รู้สึกผ่อนคลาย เมื่อมีปัญหาจะให้เล่าปัญหาและแนวทางการแก้ไขตามความคิดของตน ต่อมาพ่อแม่จึงให้แนวทางและแนวคิด แต่ท้ายสุดจะให้เป็นคนตัดสินใจโดยมีความคิดเห็นของพ่อแม่เป็นแนวทาง แม้บางครั้งจะเดินทางไปไกลแต่ก็จะติดต่อกับพ่อแม่ทุกวันและเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ฟังเสมอ สำหรับชุมชนในละแวกบ้านจะรู้จักคุ้นเคยกับครอบครัวจากการพบปะสังสรรค์กับพ่อแม่ ทั้งในอาชีพค้าขายและการแสดงที่เข้าร่วมกิจกรรมกับอำเภอ เพื่อนบ้านจะรู้จักคุ้นเคยและทราบถึงความสามารถทั้งด้านการเรียนและกิจกรรมมาอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านเศรษฐกิจ แต่ก่อนฐานะครอบครัวยากจน อาชีพของพ่อคือขับรถ อาชีพของแม่คือช่างเสริมสวย ช่วงต้นครอบครัวก็ยังลำบากและยากจน แต่ด้วยความมานะด้วยตนเองโดยไม่ได้พึ่งพาใคร อดทนและมองการณ์ไกลจึงทำให้ในปัจจุบันครอบครัวมีธุรกิจค้าขายปุ๋ยและวัสดุการเกษตรที่เจริญรุ่งเรืองและมั่นคง ด้วยที่ตั้งของร้านที่เอื้อต่อการซื้อสินค้าและด้วยบุคลิกของพ่อแม่ที่นอบน้อมและสุภาพจึงทำให้การค้าขายดีมากและมีฐานะครอบครัวดีขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับชุมชนในละแวกบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ขยันทำมาหากินและมีฐานะดี

1.4 ด้านการศึกษา ระดับการศึกษาของครอบครัวพบว่า ถึงแม้พ่อแม่จะจบการศึกษาระดับปานกลาง แต่ด้วยความมานะอดทนและสู้ชีวิตอย่างไม่ย่อท้อ ทำให้มีประสบการณ์ชีวิตของตนเองที่มากมายที่สามารถนำมาใช้ในการสั่งสอนอบรมลูกได้อย่างเข้าใจและไม่มีความแตกต่างระหว่างวัย และด้วยความชอบส่วนตัวของพ่อในด้านการร้องเพลงจึงทำให้ส่งเสริมให้ลูกทุกคนร้องเพลงและแสดงกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีพ่อแม่สนับสนุนด้วยความเอาใจใส่ทุกด้าน ทั้งด้านการจัดหาชุดการแสดง การหาสถานที่แสดง สำหรับแม่ซึ่งมีความชำนาญด้านการเสริมสวยก็สนับสนุนเรื่องการแต่งกาย และการออกแบบชุด ซึ่งถือว่าส่งผลดีต่อการส่งเสริมทักษะความสามารถในเรื่องการแสดงเป็นอย่างมาก สำหรับชุมชนในละแวกบ้านส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปานกลาง ประกอบอาชีพค้าขาย เป็นเจ้าของกิจการของตนเองและด้วยอาชีพจึงทำให้มีเวลาพบปะสังสรรค์กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.5 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ศาสนาที่ครอบครัวนับถือคือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่ พ่อแม่จะพาลูก ๆ ไปทำบุญที่วัดในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และในช่วงวันสำคัญและร่วมทำบุญในเรื่องต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสนอกจากทำบุญกับครอบครัวแล้ว หากไปทำธุระที่อื่นและมีเวลาวางสิ่งที่ทำเป็นประจำคือเข้าวัดทำบุญแทนการเดินเล่นตามห้างสรรพสินค้า สำหรับชุมชนในละแวกบ้านนิยมทำบุญในช่วงวันสำคัญและได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันที่วัดในช่วงทำบุญกันอย่างสม่ำเสมอ

2. คุณธรรมจริยธรรมที่ค้นพบ

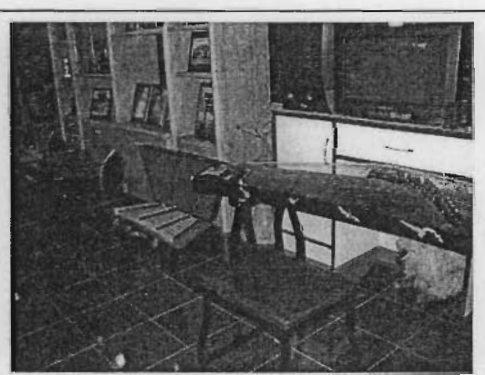
คุณธรรมจริยธรรมที่เกิดจากกระบวนการจัดการทางสังคม พบข้อมูลสนับสนุนการมีคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 ขัน เป็นผู้มีความตั้งใจในเรื่องการเรียนและมีความเพียรพยายามอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ไม่ท้อถอยและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมาก เพราะจะเรียนหนักและเรียนพิเศษเพิ่มเติมช่วงเสาร์อาทิตย์ด้วย นอกจากเรื่องเรียนแล้วยังสนใจด้านดนตรีและหาความรู้เพิ่มเติมอย่างเอาใจใส่จริงจัง และด้วยความสนใจในเรื่องดนตรีจึงทุ่มเท โดยมีแรงบันดาลใจมาจากการชมรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งจึงขอพ่อไปเรียนการเล่นดนตรีจีนเพิ่มเติมในช่วงเสาร์อาทิตย์ พ่อก็ยินดีหาซื้อเครื่องดนตรีจากประเทศจีนมาให้ 2 เครื่องและหาที่เรียนให้ ทำให้นอกจากจะใช้เวลาส่วนใหญ่นับกับการเรียนแล้วยังแบ่งเวลาเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่สนใจอย่างสนุกและมีความสุขอีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อกับแม่น่ารักมาก สนใจอะไร อยากเรียนอะไร พ่อแม่ก็จะตามใจให้เรียนสนับสนุนทุกอย่าง...จะขยันเรียน ศึกษาหาความรู้ให้สมกับที่ได้รับรางวัลนักเรียนพระราชทานและพร้อมที่จะทำความดีเพื่อสังคมตลอดไป...” (D3, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552; 17 เมษายน 2552)

“...ถ้าอยากได้อะไร จะเรียนพิเศษเพิ่มเติมที่ไหนหรืออยากเรียนอะไรก็ให้บอก พ่อจะดูแลจัดการให้...” (FD3, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2552)

“...ลูก ๆ ต้องช่วยตัวเองในเรื่องการเรียนเพราะพ่อแม่ค้าขายงานยุ่งมาก...” (MD3, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552)

ภาพที่ 17 เครื่องดนตรีไทยและดนตรีจีนของเยาวชนต้นแบบคนที่ 3

2.2 ประหยัด ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตนถึงแม้ว่าจะมีฐานะดี ไม่มีปัญหาการใช้จ่าย แต่ก็คิดก่อนซื้อคิดก่อนใช้สิ่งของต่าง ๆ โดยเลือกซื้อสิ่งของที่มีประโยชน์ สิ่งของใดที่ซื้อมาด้วยราคาสูงจะเก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายเพื่อให้ทราบการใช้จ่ายของตนเอง ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ป่าป่าห่มผ้าทำงานหนักและเหนื่อยกว่าจะหาเงินมาได้ มีเงินจากการประกวดแข่งขัน ก็เอามาแบ่งเบารายจ่ายให้ป่าป่าห่มผ้าได้...เห็นพ่อแม่ทำงานเหนื่อยมากทำให้รู้จักคุณค่าของเงิน เพื่อน ๆ เคยสงสัยและบอกว่าถ้าเขาเป็นเราเขาจะทำโน่นทำนี่ให้มากกว่านี้ คิดว่าเงินมีมันก็หมดได้ เราต้องรู้จักใช้ อะไรที่มีประโยชน์เราก็ค่อยใช้ ส่วนมากจะใช้ไปกับเรื่องเรียน เรื่องกิน พ่อสอนลูก และเน้นมากกว่าอย่าอดต้องกินให้อิ่มและกินอาหารที่มีประโยชน์ เรื่องกินจึงเต็มที่ที่ไม่คิดมาก แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องประดับเครื่องแต่งตัวจะไม่ค่อยซื้อ ถ้าใช้จ่ายจะหมดไปกับค่าเรียนพิเศษ ทั้งเรียนวิชาและเรียนดนตรีมากกว่า สิ่งของอะไรที่ต้องใช้เงินซื้อเยอะ ถ้ามีแล้วเราก็คงต้องถนอม เอาไว้ดี ๆ ถ้าซื้อของอะไรแพง ๆ เราก็คงจะใช้ให้คุ้ม เช่น คอมพิวเตอร์...” (D3, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2552; 13 เมษายน 2552)

“...พ่อจะให้เงินวันละ 20 บาท จ่ายเป็นรายวันทุกวัน เงินที่ได้จากการแสดงหรือรางวัล จากการประกวดแข่งขัน จะเก็บไว้ใช้จ่ายในเรื่องการเรียน เช่น ซื้ออุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ หรือใช้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่น ๆ โดยไม่ต้องขอจากพ่ออีก...บางครั้งจะลดไม่เรียนพิเศษเพื่อประหยัด ค่าใช้จ่ายและก็คิดว่าตัวเองเรียนได้คะแนนดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเรียนพิเศษก็ได้ แต่พ่อก็จะตัดสินใจให้เรียน เพราะพ่อคิดว่าเมื่อเรียนมาแล้วน่าจะช่วยเสริมในช่วงสอบเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ได้ดีกว่า...” (FD3, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2552; 29 มีนาคม 2552)

2.3 ซื่อสัตย์ เป็นผู้มีความจริงทั้งต่อเวลาและต่อหน้าที่ มีความจริงใจกับทุกคนพร้อมที่จะพูดคุยสื่อสารกับทุกคน โดยไม่มีความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ไม่ใช่เล่ห์กลโกงใด ๆ รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้องในฐานะของลูกและในฐานะของนักเรียน ถือเป็นลูกที่ดีที่ไม่ทำให้พ่อแม่ทุกข์ร้อนใจ เป็นนักเรียนที่มีความประพฤติดีเป็นที่ชื่นชมของครูและเป็นที่รักของเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ในโรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ของถ้าเป็นของคนอื่น เราก็คงไม่อยากได้...” (D3, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2552)

“...ให้ซื่อตรงและซื่อสัตย์กับทุกอย่างที่ทำ อะไรไม่ดีมันจะอยู่ในใจเราเอง พ่อแม่อาจจะไม่รู้แต่ใจเราจะรู้ว่ามันผิดมาก ยิ่งทำให้เราทุกข์หนักไปอีก...” (FD3, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2552)

2.4 มีวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคม โดยปฏิบัติอย่างเต็มใจและตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติของโรงเรียน รวมถึงการมีวินัยต่อตนเองและสังคมจนถือเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ในโรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...มีรูน้องรู้จักเยอะมาก เดินไปทางไหนในโรงเรียนก็มีแต่คนเรียกคนรู้จัก แม้แต่เดินไปทานข้าวในโรงอาหารทุกคนก็มอง บางคนชอบมากมีรูปทุกอย่างที่ทำกิจกรรมเก็บสะสมไว้เป็นอัลบั้ม รูน้องมาบอกว่า เขาถือว่าเป็นตัวแบบของเขา เขาปลื้มมากอยากเก่งเหมือนเรา เขาว่าเก่งทุกอย่าง เรียนก็เก่งและกิจกรรมก็เก่งหลาย ๆ อย่างเป็นแบบอย่างที่ดีให้เขาได้ทุกอย่าง ก็หัวเราะแล้วก็ยังบอกไปเลยว่าไม่ขนาดนั้นหรอกค่ะ...” (D3, สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2552)

2.5 สุภาพ เป็นผู้มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะเรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวรุนแรงหรือวางอำนาจกับผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีการประพฤติงามวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย แต่ก็แสดงออกถึงความมั่นใจและกล้าพูดคุยปฏิสัมพันธ์กับผู้คนทุกประเภท ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ชอบพบปะผู้คน ได้พูดคุยกับผู้คนใหม่ ๆ หลากหลายอาชีพ เพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และการจะเจอใคร เรื่องคำพูด มารยาทที่สำคัญ ก็คุ้นเคยกับธุรกิจค้าขายของครอบครัวที่เห็นแบบอย่างจากป้าป๊าหม่าม้าที่พูดสุภาพอ่อนน้อมกับลูกค้าทุกคนด้วย...” (D3, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2552)

2.6 สะอาด เป็นผู้ดูแลรักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ ซึ่งจะมีหน้าที่ดูแลบ้านร่วมกับน้องสาวโดยมีแม่สอน และด้วยจิตใจแจ่มใส ร่าเริงอารมณ์ดี มองโลกในแง่ดีและมีความสุขกับการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ตนเองสนใจอยู่เสมอ จึงทำให้ไม่มีความมัวหมองทั้งกาย ใจและสภาพแวดล้อม มีความผ่องใสและหน้าตาสดใส ยิ้มอยู่บนใบหน้าตลอดเวลาเป็นที่เจริญตาซึ่งทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็นด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...จะดูแลเรื่องความสะอาดบ้าน ล้างจาน ส่วนภูบ้านแม่จะไม่ให้ใช้ไม้ถู จะต้องใช้ผ้าและมือค่อย ๆ ถู แม่จะสอนเรื่องความละเอียด พอถูเข้ามุมบ้านก็ต้องถูให้สะอาดถึงมุมจริง ๆ ไม่ให้ละเลยส่วนเล็กน้อยเลย...เพื่อน ๆ ชอบว่าว่าไม่ค่อยเข้าใจคำเสียดยี่อะไรกับเขาเลย เพราะน้องไม่ค่อยคิดมาก ไม่ค่อยดีความก็เลยไม่ค่อยจะรู้ทันคำพูดแบบนี้เขาเรียกว่าพูดเสียดยี่...”

(D3, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2552; 17 พฤษภาคม 2552)

2.7 สามัคคี เป็นผู้ที่เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอและรับทราบทบทวนของตนเอง ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การทำงานสำเร็จ ลุล่วงเพื่อสร้างพลังเยาวชนและช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ สามารถแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด

ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์ ดังที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเยาวชนไทย-จีน “ครอบครัวเดียวกัน” และการบำเพ็ญประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในงานการกุศล เช่น งานวันชาลส์ซีเมีย เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนเยาวชนจากทั้งประเทศไปแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับเยาวชนจีน ได้เรียนรู้อะไรต่าง ๆ มากมาย กลับมาก็เอาประสบการณ์ดี ๆ ที่ได้มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ได้อะไรดี ๆ มีโอกาสได้ไปที่เพื่อน ๆ ไม่ได้ไปก็จะเอามาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง จะได้มีประสบการณ์ มีความรู้ไปด้วย... (D3, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552)

ภาพที่ 18 ภาพประกอบคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความสามัคคีของเยาวชนต้นแบบคนที่ 3

2.8 มีน้ำใจ เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทรเอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน สิ่งสำคัญที่ปฏิบัติคือ การไปแสดงความสามารถ เช่น ร้องเพลง เล่นดนตรีกุ้เจิ้งให้กับการกุศลต่าง ๆ และตามโรงพยาบาล เช่น แสดงที่โรงพยาบาล รามาธิบดี โรงพยาบาลศิริราชเนื่องในงานต่าง ๆ เป็นต้น โดยมีความสุขกับการได้ทำประโยชน์ เพื่อบุคคลและยินดีที่จะทำต่อไปเมื่อมีโอกาส ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ไปแสดงที่โรงพยาบาลหลายครั้งแล้วทั้งร้องเพลง เล่นดนตรีกุ้เจิ้งให้คนที่มารอดตรวจ หรือให้คนป่วยฟัง ไปแสดงที่โรงพยาบาลงานวันชาลส์ซีเมีย ทำให้คนป่วยและญาติคนป่วยได้ฟังเพลง ได้ทำอะไรให้คนอื่นมีความสุข ก็ดีใจมีความสุขด้วย รู้สึกดีมากที่ได้ทำอะไรให้สังคมและก็อยากจะทำเพื่อคนอื่น มีเวลาเพื่อส่วนรวมแบบนี้ต่อไป...” (D3, สัมภาษณ์, 29 มีนาคม 2552)

ภาพที่ 19 ภาพถ่ายโล่และเกียรติบัตรประกอบคุณธรรมจริยธรรมเรื่องความมีน้ำใจของเยาวชน
ต้นแบบคนที่ 3

3. กระบวนการจัดเกลาทางสังคม

กระบวนการจัดเกลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัด
ฉะเชิงเทรา แบ่งตามแหล่งสำคัญในการจัดเกลาทางสังคม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 สถาบันครอบครัว ในเรื่องความขยัน พ่อแม่มีกระบวนการจัดเกลาทางสังคมโดยสอน
ให้ตั้งใจเรียนและรับผิดชอบกับการเรียนให้มาก โดยมีพ่อแม่เป็นผู้สนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ ให้
รวมทั้งมีความสนใจในด้านใดพ่อแม่ก็จะสนับสนุนให้อย่างเต็มที่ มีความขยันและพร้อมที่จะเรียนรู้
เรื่องต่าง ๆ มาก ถึงแม้จะเรียนหนักและต้องเรียนพิเศษแต่ก็ยังหาเวลาไปฝึกฝนในสิ่งที่ตนเองสนใจ
คือ การเรียนดนตรีกู่เจิ้ง ซึ่งพ่อแม่ก็สนับสนุนทั้งด้านการหาแหล่งที่เรียนและติดต่อซื้อเครื่องดนตรี
จากประเทศจีนมาให้ได้ฝึกฝน ในเรื่องความประหยัด พ่อแม่จ่ายเงินให้เป็นรายวันและสอนให้รู้จัก
การใช้เงินในสิ่งที่จำเป็น ส่วนของเงินที่ได้จากการประกวดหรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ จะให้บริหาร
จัดการเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะนำเงินไปใช้ในเรื่องการเรียนมากกว่าใช้จ่ายเรื่องอื่น ๆ ที่ฟุ่มเฟือย ในเรื่อง
ความซื่อสัตย์ ได้เห็นแบบอย่างจากพ่อที่ประกอบธุรกิจกับลูกค้าอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ซึมซับ
และเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์จากพ่อแม่มาโดยตลอด จึงมีความรู้สึกว่าการซื่อสัตย์เป็นสิ่งที่
คนเราต้องมีอยู่ในตัว ในเรื่องมีวินัย ถือได้ว่ามีวินัยกับตนเองมากในการดูแลรับผิดชอบหน้าที่ของ
ตนเอง เนื่องจากพ่อแม่มีการเรื่องการค้าขายที่งานยุ่งมาก หน้าที่การเรียนและหน้าที่อื่น ๆ จึงต้อง
จัดสรรเวลากับการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจากผลการเรียนก็แสดงให้เห็นว่าสามารถบริหารจัดการเวลา
และทำหน้าที่ได้อย่างดี รวมทั้งยังมีเวลาเพื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น ฝึกซ้อมดนตรีไทยและดนตรีจีน
ได้อีกด้วย ในเรื่องความสุภาพ ด้วยบุคลิกของพ่อแม่ที่สุภาพอ่อนน้อมเป็นเนืองนิตย์กับทุกคน

จึงเป็นการสอนให้ได้เห็นแบบอย่างมาโดยตลอดและด้วยการสอนของแม่ที่ฝึกให้พูดจาไพเราะก็ทำให้มีบุคลิกของความสุภาพอ่อนน้อมเรื่อยมา ในเรื่องความสะอาด แม่ฝึกความสะอาดให้ในทุกเรื่องอย่างละเอียด ทั้งเรื่องการกวาดบ้านหรือดูบ้านที่ต้องพิถีพิถันและไม่ละเลยกับจุดเล็กน้อย รวมทั้งแม่ยังฝึกเรื่องการจัดวางสิ่งของเสื้อผ้าในตู้เสื้อผ้าโดยการเรียงสีเสื้อและการพับผ้าชนิดต่าง ๆ ซึ่งได้รับการสั่งสอนอบรมในเรื่องความสะอาดจากแม่ไปได้มาก ทำให้มีผลต่อการแต่งกาย สภาพห้องพักและสภาพบ้านโดยรวมที่ดูสะอาดตา ในเรื่องความสามัคคีและมีน้ำใจ พ่อแม่ถือเป็นผู้ผลักดันและสนับสนุนทักษะความสามารถให้ได้ทำประโยชน์ต่อผู้อื่น เช่น แสดงดนตรีเก่งจึงให้ผู้ป่วยฟังตามโรงพยาบาลต่าง ๆ และการเข้าร่วมร้องเพลงในงานการกุศล ซึ่งทำให้ได้เรียนรู้ในความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และฝึกการเสียสละความสุขของตนเพื่อทำให้ผู้อื่นมีความสุข หรือแม้แต่การที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเป็นตัวแทนเยาวชนไทยทำหน้าที่สานสัมพันธ์เยาวชนไทย-จีน ณ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือการได้ทุนไปศึกษาต่อประเทศเยอรมัน ก็จะได้ประสบการณ์และการเรียนรู้ต่าง ๆ มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ซึ่งมีความสุขที่จะได้แบ่งปันสิ่งที่เรียนรู้ต่าง ๆ ให้กับบุคคลอื่น และคิดที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมเมื่อมีโอกาสต่อไป ดังกล่าวไว้ว่า

“...พ่อกับแม่น่ารักมาก สนใจอะไร อยากเรียนอะไร พ่อแม่ก็จะตามใจให้เรียน สนับสนุนทุกอย่าง...พ่อสอนลูกและเน้นมากกว่าอย่าอดต้องกินให้อิ่มและกินอาหารที่มีประโยชน์ เรื่องกินจึงเต็มที่ไม่คิดมาก แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับเครื่องประดับเครื่องแต่งตัวจะไม่ค่อยซื้อ ค่าใช้จ่ายจะหมดไปกับค่าเรียนพิเศษทั้งเรียนวิชาและเรียนดนตรีมากกว่า...” (D3, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552; 13 เมษายน 2552)

“...ถ้าอยากได้อะไร จะเรียนพิเศษเพิ่มเติมที่ไหนหรืออยากเรียนอะไรก็ให้บอก พ่อจะดูแลจัดการให้ บางครั้งจะลดไม่เรียนพิเศษเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและก็คิดว่าตัวเองเรียนได้คะแนนดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องเรียนพิเศษก็ได้ แต่พ่อก็จะตัดสินใจให้เรียนเพราะพ่อคิดว่าเมื่อเรียนมาแล้วน่าจะช่วยเสริมในช่วงสอบเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ได้ดีกว่า...ก่อนหน้าที่จะไปเยอรมัน พ่อก็เป็นห่วงที่ลูกจะไปเรียนและจะไม่เข้าใจภาษา ก็ให้ไปสมัครเรียนภาษาเยอรมันที่สถาบันการเรียนการสอนภาษาเยอรมันที่กรุงเทพก่อนล่วงหน้า 1 ปี ทำให้เมื่อไปเยอรมันสื่อสารภาษาและพูดเข้าใจกันได้ กลับจากเยอรมันก็ยังคงมาศึกษาภาษาเยอรมันต่ออีกให้ได้ดีและถูกต้อง จนอาจารย์กล่าวชม...สอนให้ซื้อตรงและซื้อสัตย์กับทุกอย่างที่ทำ อะไรไม่คิดมันจะอยู่ในใจเราเอง พ่อแม่อาจจะไม่รู้แต่ในใจเราจะรู้ว่ามันผิดมาก ยิ่งทำให้เราทุกข์หนักไปอีก...” (FD3, สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2552; 22 กุมภาพันธ์ 2552; 7 มีนาคม 2552)

ในกระบวนการขัดเกลาจากครอบครัวนั้นพบว่า พ่อแม่ใช้การอบรมสั่งสอนในลักษณะของความเป็นกันเองและใกล้ชิด ทำให้รู้สึกว่าการอบรมเหมือนเพื่อนที่พร้อมจะรับฟังและพูดคุยเรื่อง

ต่าง ๆ ได้ทุกเรื่องและพ่อแม่เป็นที่ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เสมอ โดยใช้หลักเหตุผลในการพูดคุย แสดงความคิดเห็น ไม่มีการบังคับหรือกำหนดให้ทำในเรื่องต่าง ๆ เมื่อมีเรื่องที่ต้องตัดสินใจ พ่อแม่จะฝึกให้ตัดสินใจด้วยตนเอง โดยมีพ่อแม่รับฟังเหตุผลแนวคิดก่อนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แต่ท้ายสุดการตัดสินใจทุกอย่างจะอยู่ที่ตนเอง ซึ่งวิธีนี้ถือเป็นการฝึกให้เป็นคนเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นด้วย และสิ่งที่พ่อสอนเสมอคือเรื่องการยอมรับและปรับตัวให้ได้กับทุกสถานการณ์ ให้ต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้หากต้องพบเจอกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เวลาที่มีปัญหาที่จะปรึกษาพ่อแม่ พ่อแม่จะให้คิดเองโดยจะถามว่าคิดอย่างไรกับเรื่องนี้ แล้วพ่อแม่จะบอกแนวคิดของท่านและแนะนำแต่สุดท้ายต้องตัดสินใจเอง พ่อกับแม่น่ารักมาก เป็นเหมือนเพื่อน ไม่เคยตี ไม่เคยดุ คุยได้ทุกเรื่อง อยากเรียนอะไรเพิ่มเติมก็ให้ สนับสนุนทุกอย่าง... ไปไหนเราก็ไปด้วยกัน ซื้อเสื้อผ้า ซื้อของก็ไปช่วยกันเลือก ถ้าไปซื้อเสื้อผ้ากับแม่ก็จะได้แบบหนึ่ง ที่ค่อนข้างเรียบร้อย แต่ถ้าไปกับพ่อก็จะได้อีกแบบเป็นแนวทันสมัยที่แนววัยรุ่น เราไปเที่ยวด้วยกันบ่อย ๆ พ่อแม่เหมือนเป็นเพื่อนเราเลย มีความสุขมาก...” (D3, สัมภาษณ์, 17 มกราคม 2552; 8 กุมภาพันธ์ 2552)

“...จะเลี้ยงลูกแบบสบาย ๆ ไม่เข้มงวด เลี้ยงลูกแบบเป็นเพื่อนกัน ไปเที่ยวไหนก็จะไปเที่ยวด้วยกัน...” (MD3, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552)

“..พ่อแม่ให้ตัดสินใจเป็นเบื้องต้น ไม่มีบังคับ ไม่มีตัดสินใจให้ก่อน เมื่อปัญหามาปรึกษา พ่อจะถามกลับเสมอว่า แล้วใจหนูคิดยังไงแล้วก็จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น บางทีพ่อก็จะบอกว่าแต่ป้าคิดแบบนี้นะ แต่ก็ไม่รู้จะป้าอาจจะคิดผิดก็ได้ แล้วหนูไปคิดดูแล้วกัน แต่ใจป้าป้าคิดว่าอย่างนี้แต่ก็แล้วแต่ลูกจะตัดสินใจนะ...พ่อแม่จะไม่รู้เรื่องการเรียนรู้ในช่วงแรก ๆ แต่เมื่อโตขึ้นพ่อแม่จะดูแนวทางและเมื่ออยากเรียนอะไรก็จะให้เรียน...พ่อสอนเสมอว่าสูงได้ก็ต่ำได้ ต้องรู้จักปรับตัว พ่อบอกว่าถึงวันนี้มีชีวิตหรูหราฟุ่มเฟือย แต่ถ้าไม่มีอะไรนอนข้างถนนก็ต้องนอนให้ได้ เราต้องอยู่ให้ได้กับทุก ๆ รูปแบบ...” (FD3, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2552; 5 พฤษภาคม 2552; 17 พฤษภาคม 2552)

ส่วนแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่คือ พ่อขยันทำมาหากินไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคปัญหา มีความอดทน สุจริตและซื่อสัตย์ ส่วนแม่มีบุคลิกของความใจเย็นและกตัญญู ดูแลมารดา (ยาย) เป็นอย่างดี และมีความรักต่อญาติพี่น้อง ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อเป็นแบบอย่างเรื่องความอดทน สุจริต ซื่อสัตย์ ซื่อตรง ไม่คดโกง แม่เป็นแบบอย่างในเรื่องความใจเย็น เป็นระเบียบ ดูแลแม่ (ยาย) รักพี่น้อง...” (D3, สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2552)

3.2 สถาบันการศึกษา ครูมีกระบวนการจัดการทางสังคมให้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนระดับมัธยมศึกษา ในเรื่องความขยัน ฝึกให้รับผิดชอบการเรียนรู้ จนกระทั่งรับผิดชอบฝึกซ้อมทักษะความสามารถตามที่สนใจและถนัด โดยหาเวลาว่างในแต่ละวัน เป็นการฝึกการจัดแบ่งเวลาและความรับผิดชอบ ครูสอนให้ประหยัดด้วยการฝึกทำบัญชีรายจ่ายและสอนการเก็บออมเงินกับทางโรงเรียน เรื่องความซื่อสัตย์ สอนให้เห็นตัวอย่างของการเป็นคนซื่อสัตย์และได้รับการยกย่องจากสังคมฝึกการตรงต่อเวลาและรู้จักหน้าที่ทั้งหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบตนเอง จนกระทั่งถึงการดูแลรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากครู ฝึกความมีวินัยให้รู้จักอยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนและสังคม รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้รู้จักทำตัวเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นด้วย สอนให้เป็นคนสุภาพ มีกิริยาอาการอ่อนน้อมถ่อมตน สอนการไหว้ การเดิน การทำความเคารพบุคคลต่าง ๆ ให้ถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเมื่ออยู่ใน โรงเรียน เรื่องความสะอาด สอนและฝึกให้ดูแลรักษาอนามัยของตนเองในเรื่องต่าง ๆ ทั้งโดยการบอกกล่าวและการสอนผ่านวิชา รวมทั้งเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อีกทั้งได้จัดแบ่งพื้นที่ในโรงเรียนให้รับผิดชอบดูแลความสะอาด เพื่อฝึกให้รักความสะอาดของที่อยู่อาศัย สอนให้สามัคคีและมีน้ำใจด้วยการรู้จักสละเวลาของตนเอง เพื่อเป็นตัวแทนทำประโยชน์ให้กับโรงเรียน เช่น จัดรายการเสียงตามสาย สอนเพิ่มเติมให้ร่นน่อง เป็นตัวแทนเข้าร่วมแข่งขันทักษะความสามารถต่าง ๆ ซึ่งถือว่ามีความสามารถในหลายด้านและได้เป็นตัวแทนของหลายกลุ่มสาระวิชา เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ นาฏศิลป์และดนตรี ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ครูหลาย ๆ ท่าน โดยเฉพาะครูในกลุ่มสาระที่ทำกิจกรรมด้วยท่านดูแลดีมาก ให้โอกาสได้แสดงความสามารถและได้แสดงออก ทำให้ได้เรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ และเป็นที่ปรึกษาในหลาย ๆ เรื่อง...ชอบไปโรงเรียนมาก ที่โรงเรียนมีบรรยากาศดีสะอาดร่มรื่น มีต้นไม้เยอะ มีที่ผ่อนคลาย ทำให้มีความสุขมาก คุณครูก็ใส่ใจ อยากเรียนรู้เรื่องอะไรก็มีให้เลือกเรียนได้ ให้ได้ทำกิจกรรมหลายอย่าง มีความสุขกับการได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ หลากหลายมาก ๆ ค่ะ...” (D3, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552; 29 มีนาคม 2552)

“...เป็นเด็กที่ชอบทำกิจกรรม ชอบเรียนรู้ มีความสามารถหลายอย่าง ช่วงที่มีการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ครูจากหลายวิชาก็จะเลือกให้ไปเป็นตัวแทนไปประกวดอยู่เรื่อย ๆ แล้วก็ได้รับรางวัลมาทุกครั้งไม่ผิดหวัง...” (T2D3, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2552)

“...เขาเป็นเด็กที่มีความสามารถ ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่และตั้งใจจริงจัง สอนอะไรเขาก็จะทำได้และทำได้ดีด้วย ทางบ้านก็สนับสนุนให้ทำที่สนใจ เช่น ช้อกู่เจิ้งและหาที่เรียนให้...” (T3D3, สัมภาษณ์, 16 มีนาคม 2552)

“...สนใจเรื่องอะไร อยากฝึกอะไร ครูก็พร้อมจะสอนให้ เขาก็มีความตั้งใจทำทุกเรื่อง เขามีความสุขกับการเรียนรู้ ครูที่นั่นสอนเต็มที่อยู่แล้ว และมีกิจกรรมฝึกความสามารถพิเศษหลายอย่าง ถ้าเด็กคนไหนอยากเรียนรู้อะไรเพิ่ม ครูก็พร้อมจะฝึกฝนให้เต็มที่ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลา...” (T1D3, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2552)

ในกระบวนการจัดเกลาจากสถาบันการศึกษานั้นพบว่า มีการอบรมสั่งสอนเรื่องคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ไปในแนวทางที่เหมือนกับการอบรมสั่งสอนจากครอบครัว ทำให้ไม่เกิดความสับสน และเป็นการต่อยอดการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมได้เป็นอย่างดี

ส่วนแบบอย่างที่ดีของครูพบว่า มีอาจารย์หลายท่านที่เป็นแบบอย่างในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในสมัยประถมศึกษาคูรุษท่านหนึ่งที่เป็นแรงบันดาลใจให้ชอบเล่นดนตรีโดยเฉพาะดนตรีไทย รู้สึกชื่นชมครูท่านนี้มากกว่าท่านเก่งจึงฝึกเล่นดนตรีไทยมาตลอดตั้งแต่ต้นมา ส่วนระดับมัธยมศึกษา มีครูหลายท่านที่เป็นแบบอย่างในด้านความประพฤติที่ดีซึ่งทำให้เห็นแบบอย่างที่ดีจากครูหลายท่าน เหล่านั้นและหล่อหลอมมาเป็นแบบอย่างให้

ภาพที่ 20 การเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนต้นแบบคนที่ 3

3.3 สถาบันศาสนา ด้วยเหตุที่พ่อแม่ชอบทำบุญและช่วยเหลืองานการกุศลต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และเมื่อพ่อแม่ไปทำบุญหรือไปร่วมงานการกุศลที่ใดจะทุกคนในบ้านไปร่วมด้วย ทำให้ซึมซับการชอบเข้าวัดทำบุญและช่วยเหลืองานการกุศล บ่อยครั้งที่ไปเรียนพิเศษ เมื่อมีเวลาว่าง ด้วยจิตใจชอบทำบุญและเข้าวัดก็จะไปทำบุญและพักผ่อนที่วัดตามลำพังแทนที่จะไปเดินเล่นหรือซื้อของตามห้างสรรพสินค้าอย่างที่คนอื่นนิยมตามวัย แต่กลับบอกว่าถ้ามีเวลาเมื่อใดจะขอทำบุญและเข้าวัดเพราะทำให้รู้สึกสงบสบายใจ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ชอบทำบุญ ส่วนใหญ่ก็ไปกับครอบครัวในวันสำคัญทางศาสนา ที่โรงเรียนก็มีกิจกรรม ได้ทำบุญวันสำคัญด้วย บางทีไปเรียนเพิ่มเติมเสาร์อาทิตย์ที่กรุงเทพฯ เรียนเสร็จไม่มีอะไรทำก็จะเลือกเข้าวัดไปทำบุญคนเดียวบ่อย ๆ เพราะเข้าวัดแล้ว ได้เจอบรรยากาศสงบร่มรื่นดี ทำให้มีความสุขดีมาก...” (D3, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2552)

ในกระบวนการจัดเกลาจากสถาบันศาสนานั้นพบว่า เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของพ่อแม่ และการชักจูงให้เข้าวัดทำบุญ นอกจากการเข้าวัดแล้วพ่อแม่ยังสอนหลักธรรมให้ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมการกุศลกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้มีจิตใจอ่อนโยน มีเมตตากรรณากับผู้อื่นและรู้จักเสียสละ อีกทั้งมีที่ยึดเหนี่ยวและที่พึ่งทางใจยามเหน้อยล้าและรู้จักเลือกแหล่งผ่อนคลายที่ทำให้จิตใจสงบได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย และถือว่าพ่อแม่คือแบบอย่างในการเรียนรู้หลักธรรมในรูปแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

ภาพที่ 21 กิจกรรมทางศาสนาของเยาวชนต้นแบบคนที่ 3

3.4 ชุมชน

3.4.1 เพื่อนบ้าน ด้วยชุมชนที่อยู่อาศัยประกอบอาชีพค้าขายแตกต่างกันตามความรู้และความชำนาญของตนด้วยความขยัน อดทนและมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พึ่งพาอาศัยกัน ไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งและได้พบปะพูดคุยกันเมื่อมีโอกาสร่วมงานสมรภูมิ อีกทั้งผู้คนมีคุณธรรมและมีจิตใจไม่ทำบุญ มีวิถีความเป็นไทยและนิยมเข้าวัด จึงทำให้ซึมซับวิถีชีวิตของชุมชนที่เอื้ออาทรและมีน้ำใจต่อกัน ทำให้มีวิถีชีวิตที่กลมกลืนกับชุมชนไปด้วย ส่วนพ่อแม่ถือเป็นคนขยัน อดทนและสู้ชีวิตด้วยตนเองมาโดยตลอดถือเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนนี้จึงทำให้มีแบบอย่างที่ดีอยู่ใกล้ตัวดังคำกล่าวที่ว่า

“...เราทำอาชีพค้าขาย ต้องมีความขยัน อดทน มีอะไรเราช่วยกันได้เราก็ช่วยเหลือกัน เพราะเราอาชีพค้าขายเหมือนกัน ส่วนใหญ่ก็ติดต่อกันอยู่แล้ว ติดต่อทางการค้าบ้าง ติดต่อพูดคุยกัน ธรรมดาตามประสาเพื่อนบ้านก็บ่อย กว่าที่จะมาถึงตรงนี้ได้ก็ลำบาก ขยัน อดทน ต่อสู้กันมามาก ด้วยกันทั้งนั้นก็ทำให้เราเข้าใจกันดี...” (N1D3, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2552)

“...พวกเราขยันทำงานกันทั้งนั้น ตื่นกันแต่เช้าเปิดร้าน ก็รู้จักคุ้นเคยกันดี พุดคุย ติดต่อกันอยู่เรื่อย ๆ บ้านนี้เขามีลูกเก่งทุกคน พ่อแม่ก็ขยันทำมาหากินทั้งคู่ก็ไปมาหาสู่กัน เจอกัน ตามงานต่าง ๆ ก็บ่อย ไปวัดทำบุญก็เจอกันอยู่เรื่อย...” (N2D3, สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2552)

3.4.2 เพื่อน มีเพื่อนและคนรู้จักมากมายที่มาจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แต่กลุ่มเพื่อน ที่สนิทจะเลือกคบเพื่อนที่มีความจริงใจเป็นหลัก จึงทำให้รู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งดี ๆ และแบ่งปัน เรื่องต่าง ๆ ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อกันเสมอ ทั้งแลกเปลี่ยนแบ่งปันทางการเรียน การเรียนรู้และการเข้าใจสังคม ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เลือกคบเพื่อนที่จริงใจ มีความเป็นกันเอง มีความจริงใจและแบ่งปัน ก็เป็นคนสอน เพิ่มเติมให้เพื่อนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อนคนไหนเก่งอะไรก็มาแลกเปลี่ยนก็ช่วยทุกคน...เพื่อน ๆ มักจะสอนให้รู้จักตีความคำพูดของคนอื่น เพื่อนมักจะบอกว่าเคยรู้อะไรบ้างไหมว่าอย่างนี้เป็นคำพูดเสียสละ อย่างนี้เป็นคำพูดประชด ไม่รู้จักอะไร เพื่อนก็จะต้องคอยบอก...เป็นคนไม่นินทาใครเพราะเราไม่รู้จักเขาดีพอ เราก็ไม่ควรไปว่าใคร...” (D3, สัมภาษณ์, 13 เมษายน 2552; 5 พฤษภาคม 2552; 17 พฤษภาคม 2552)

“...เขาเป็นคนสบาย ๆ ไม่คิดร้ายคิดไม่ดีกับใคร บางทีก็ต้องบอกกันว่าบางคนที่เขาพูดมามันหมายความว่าอย่างไร เขาไม่คิดมากก็เป็นข้อดีจะได้ไม่ต้องหงุดหงิด...” (P1D3, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552)

“...เรื่องเรียนเราก็ช่วยกัน ผลัดกันติวในวิชาที่ถนัดกันในกลุ่มเพื่อน เขาไปไหนมาก็มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง เพื่อน ๆ ก็ได้รู้เรื่องเข้าใจไปด้วย... มีอะไรก็ปรึกษากันทั้งเรื่องเรียนเรื่องอื่นด้วย...” (P2D3, สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2552; 29 มีนาคม 2552)

“...อยู่ในโรงเรียนใคร ๆ ก็รู้จักเขา เขาทำกิจกรรมหลายอย่าง มีความสามารถ บางเรื่องเราก็ให้เขาช่วยสอน บางเรื่องเราก็สอนเขา เช่น เรื่องทำความเข้าใจคำพูดบางอย่างที่มีคนอื่นมาว่าเรา บางทีเขาก็ไม่รู้ไม่เข้าใจเพราะเขาเป็นคนไม่คิดมาก...” (P3D3, สัมภาษณ์, 17 เมษายน 2552)

3.5 สื่อมวลชน จากการเรียนที่หนักและทรมาน อีกทั้งต้องแบ่งเวลาเพื่อการเรียนรู้ในสิ่งที่สนใจ เช่น การเล่นเกมดนตรี สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลในด้านการให้ความรู้ในระดับมากและเพื่อการผ่อนคลายในระดับน้อย เพราะการผ่อนคลายที่ทำให้มีความสุขมากกว่าคือการเล่นเกมดนตรี

และร้องเพลง ดังนั้นจึงใช้เวลากับโทรศัพท์เพื่อดูรายการที่สนใจที่เป็นความรู้ ดูละครบ้างที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจ เช่น การร้องเพลงเพื่อผ่อนคลายในเวลาสั้น ๆ ส่วนหนังสือจะอ่านหนังสือทุกประเภทเพื่อผ่อนคลายจากการอ่านหนังสือเรียน แต่ส่วนใหญ่จะเปิดอ่านจากอินเทอร์เน็ตเพื่อหาความรู้ในเรื่องที่อยากรู้ โดยจะหาอ่านข้อความที่เป็นความรู้และคลายเครียด ซึ่งพ่อแม่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ตแต่จะจัดสรรเวลาเอง และด้วยความเคยชินกับการใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับการเรียนมาตั้งแต่เด็กจึงทำให้ใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้นานกว่าการสื่อสารเพื่อความบันเทิง รวมทั้งไม่รู้สึกรอคอยกับการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ก็ดูโทรศัพท์บ้าง ดูละครเกี่ยวกับร้องเพลงบ้าง อินเทอร์เน็ตก็ถือเป็นเรื่องปกติใช้มานานแล้ว ส่วนใหญ่ใช้หาข้อมูลอยากรู้อะไรจะมากันหาอ่านในนี้มากกว่าคุยกับเพื่อนทางนี้บ้างแต่ไม่นาน...” (D3, สัมภาษณ์, 5 พฤษภาคม 2552)

“...พ่อแม่กำหนดเวลาดูโทรศัพท์ไว้ว่าไม่ควรเกินหนึ่งชั่วโมง เพราะต้องอ่านหนังสือและต้องทำอะไรอีกหลายอย่าง แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยดูโทรศัพท์อยู่แล้วเพราะเขาตั้งใจเรียนมาก...” (FD3, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2552)

เยาวชนต้นแบบคนที่ 4

เป็นนักเรียนรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2549 ระดับประถมศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก มีบุคลิกภาพเรียบร้อย สุภาพ กิริยานุ่มนวล มีสัมมาคารวะ ยิ้มแย้มแจ่มใส กล้าพูด กล้าคุย กล้าแสดงออก มีความสามารถในการเล่นดนตรีไทย เครื่องดนตรีไทยที่ถนัดคือ ขิม ฆ้องวงใหญ่ การแสดง ทั้งการรำไทย การร้องเพลงลูกทุ่ง การขับเสภา การสวดมนต์สัทธิฐาน การสวดโอย่เอื้อวิหารายและการอ่านทำนองเสนาะ นอกจากนี้ยังมีความสามารถด้านมารยาทไทย เช่น การไหว้จนได้รับรางวัลต่าง ๆ ในการประกวดมากมาย ทั้งระดับอำเภอ จังหวัด ภาค และระดับประเทศ มีความสนใจเรื่องหุ่นมาก ชอบเรื่องนักธุรกิจ อนาคตอยากเป็นแพทย์และเปิดธุรกิจเป็นบริษัททัวร์ทำงานกับชาวต่างชาติเพราะมีความคิดว่าการทำงานกับชาวต่างชาติทำให้มีความคิดมากขึ้นและใช้ความคิดของชาวต่างชาติในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและประเทศชาติได้อีกด้วย ปัจจุบันศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

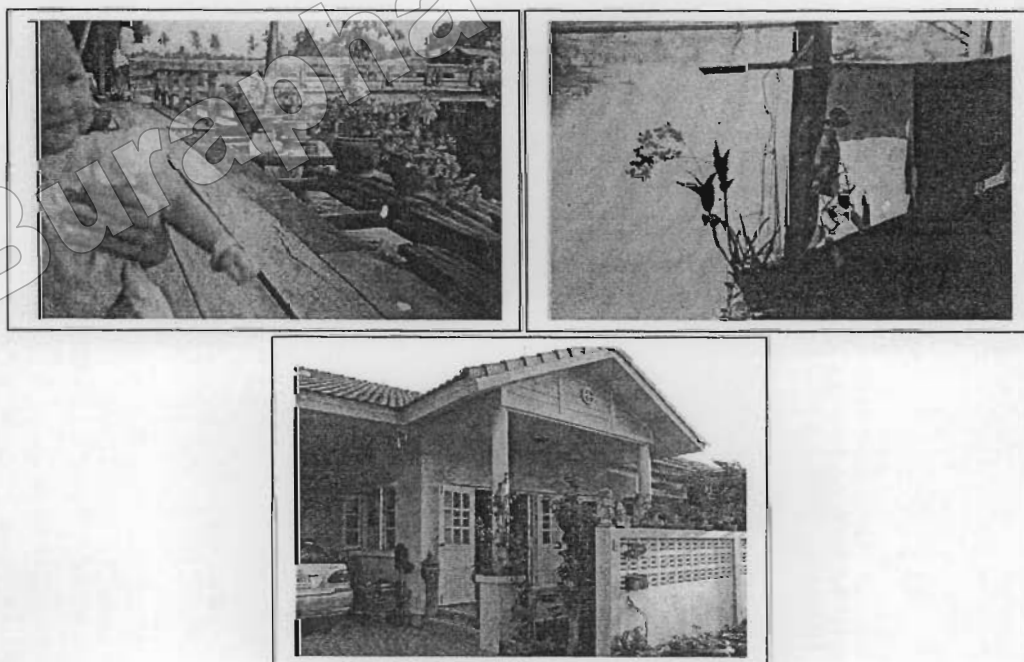

ภาพที่ 22 เขวชนต้นแบบคนที่ 4 พร้อมภาพรับรองวัดพระราชทาน

1. บริบททั่วไป

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ลักษณะครอบครัวและชุมชน สรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านภูมิศาสตร์ บ้านหลังเดิมเป็นบ้านไม้สองชั้นมีพื้นที่ติดกันหลายห้อง หน้าบ้านติดริมแม่น้ำหลังบ้านเป็นหมู่บ้านภายในบ้านมีห้องนอนสี่ห้อง บริเวณใจกลางของบ้านเป็นห้องโถงรับแขก หน้าบ้านยื่นไปริมน้ำเพื่อไว้พักผ่อนชมวิว เมื่อปีก่อนย้ายมาอยู่บ้านส่วนตัวหลังใหม่ตั้งอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรเป็นบ้านตึกชั้นเดียว โดยรอบบ้านมีอาณาเขตเล็กน้อย ใช้สำหรับจอดรถและปลูกต้นไม้ ภายในบ้านมีห้องโถงสำหรับต้อนรับแขก มีเพื่อนบ้านตั้งเรียงรายสองฝั่งถนนเล็กๆ ในหมู่บ้าน

ภาพที่ 23 บ้านหลังเดิมและบ้านหลังปัจจุบันของเขวชนต้นแบบคนที่ 4

1.2 ด้านการปกครอง ครอบครัวมีสมาชิกทั้งหมด 5 คน คือ ยาย พ่อ แม่ พี่สาว และน้องบรรยาศของการปฏิสัมพันธ์ภายในบ้านมีลักษณะเป็นกันเอง พ่อแม่มีเวลาให้และสนใจในทุกเรื่องและมีเวลาเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในช่วงวัยเด็กสนิทกับพ่อมาก เมื่อโตขึ้นถึงแม่พ่อจะไปทำงานต่างจังหวัดแต่ก็จะติดต่อทางโทรศัพท์พูดคุยและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้พ่อฟังทุกวัน ส่วนแม่ก็จะได้ฟังเรื่องราวและเมื่อมีปัญหาอะไรก็จะปรึกษากับแม่เพราะเชื่อว่าแม่จะให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง สำหรับชุมชนในละแวกบ้านหลังเดิมเป็นลักษณะของหมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านดูแลเอาใจใส่ เนื่องจากบ้านอยู่ติดกันเพื่อนบ้านจึงรู้จักคุ้นเคยกับครอบครัวและพบปะพูดคุยกันในช่วงเวลาที่มีโอกาส อีกทั้งมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันและใส่ใจทุกข์สุขซึ่งกันและกัน

1.3 ด้านเศรษฐกิจ ฐานะครอบครัวปานกลาง อาชีพของพ่อคือขับรถพาทัวร์คนญี่ปุ่นไปตีกอล์ฟ อาชีพของแม่คือรับราชการครู ด้วยการส่งเสริมความสามารถจากผู้อำนวยการโรงเรียนและพาเข้าร่วมแสดงความสามารถตามงานต่าง ๆ ทำให้มีรายได้เสริมเข้ามาในครอบครัวอีกจำนวนหนึ่งด้วย และด้วยความที่ทุกคนในครอบครัวมีความประหยัดในการใช้จ่ายจึงทำให้ครอบครัวสามารถย้ายบ้านจากเดิมมาซื้อบ้านจัดสรรในปัจจุบันได้ทำให้ครอบครัวมีความสุขสบายมากขึ้น สำหรับชุมชนในละแวกบ้านเดิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีฐานะปานกลาง อยู่อย่างเรียบง่ายและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันตามวิถีชนบทไทย

1.4 ด้านการศึกษา ระดับการศึกษาของครอบครัวพบว่า ถึงแม่พ่อจะจบการศึกษาระดับปานกลาง แต่ด้วยประสบการณ์ชีวิตของตนเองและความใส่ใจในการเลี้ยงดูลูกจึงสามารถปรับใช้ในการสั่งสอนอบรมลูกได้อย่างเข้าใจและเกิดผลดีกับลูกมากขึ้น สำหรับแม่ซึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาชีพครูประถมศึกษาจึงสามารถนำความรู้มาปรับใช้กับการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังสิ่งดีงามต่าง ๆ ได้ดีเช่นกัน ประกอบกับพ่อมีบุคลิกสนุกสนานเฮฮาและแม่มีบุคลิกสุขุมจึงทำให้มีการเรียนรู้อย่างผ่อนคลายจากทั้งพ่อและแม่ซึ่งถือว่าส่งผลดีต่อการเรียนรู้ในภาพรวม สำหรับชุมชนในละแวกบ้านหลังเดิมมีระดับการศึกษาปานกลาง และด้วยการอยู่ใกล้วัดชีวิตจึงอิงศาสนาและมีความเป็นอยู่เรียบง่ายและเข้าวัดทำบุญ

1.5 ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ศาสนาที่ครอบครัวนับถือคือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่จะไปทำบุญร่วมกันทั้งครอบครัวในช่วงเทศกาลต่าง ๆ และในช่วงวันสำคัญ สำหรับในวันธรรมดาด้วยทั้งพ่อและแม่มีจิตใจใฝ่ธรรมะในช่วงเย็นจึงนั่งสมาธิและช่วงค่ำสวดมนต์ ทำให้เห็นเป็นกิจวัตร อีกทั้งพ่อและแม่เมื่อศึกษาธรรมะก็จะมาถ่ายทอดและเล่าให้ฟังเสมอ ทำให้ได้รับความรู้ในเรื่องธรรมะจากพ่อแม่อย่างต่อเนื่อง สำหรับชุมชนในละแวกบ้านนิยมทำบุญในช่วงวันสำคัญจึงทำให้ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันที่วัดในช่วงทำบุญ

2. คุณธรรมจริยธรรมที่ค้นพบ

คุณธรรมจริยธรรมที่เกิดจากกระบวนการจัดการทางสังคม พบข้อมูลสนับสนุนการมีคุณธรรมจริยธรรมในแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 ขยัน เป็นผู้มีความตั้งใจเพียรพยายามกับการเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นคนสู้งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรคปัญหาเพื่อทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ รักการเรียน และตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง ทั้งการเรียนในชั้นเรียน เรียนเพิ่มเติมและปรับเรื่องราวประจำวัน เพื่อการเรียนรู้ เช่น การฟังเพลงสากลเพื่อฝึกภาษาอังกฤษ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ไปเรียนเพิ่มเติมภาษาอังกฤษในกรุงเทพฯ ช่วงปิดเทอมและเรียนรู้จากการฟังเพลงภาษาอังกฤษ ฟังจากซีดีบทสนทนาภาษาอังกฤษที่มีอยู่แล้ว เพื่อเตรียมตัวไว้ในอนาคตกับการเป็นนักดนตรี อาชีพเสริมที่อยากทำ...” (D4, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2552)

2.2 ประหยัด เป็นผู้ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงิน และด้วยการรู้จักการรู้คุณค่าของเงินจึงคิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมเงินออมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือยฟุ้งเฟ้อกับเรื่องต่าง ๆ มีความประหยัดและเห็นแนวคิดในการประหยัดจากบุคคลที่เป็นแบบอย่างระดับโลก รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอยู่เสมอเพื่อให้ทราบการใช้จ่ายและการควบคุมรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ใช้วิธีจดก่อนจ่าย จ่ายแล้วจด อันนี้ใช้มาก ๆ เวลาไปซื้อของจะเก็บใบเสร็จไว้หมด เอาเก็บไว้ดูว่าเราใช้อะไรไปบ้างและเอาไว้ดูราคาที่ออกจากเครื่องคิดเงิน ดูว่าราคาสูงแค่ไหนและจำเป็นกับเราแค่ไหน บางทีเราซื้อไปก็ยังไม่รู้เลยว่าเราซื้อไปเพื่ออะไร บางทีเอามาดูจะได้รู้ว่าเราซื้อมาทำไมคราวหน้าเราจะได้ไม่ซื้ออีก และเราไม่ควรทำอีก ทำบัญชีรายรับรายจ่ายไว้ด้วยทุกครั้ง แม้จะให้จดเอาไว้ให้ด้วย จะจดไว้ว่าแม่ให้เงินมาเท่าไร จะแบ่งเก็บไว้ส่วนหนึ่งก่อน อีกส่วนจะเอาไว้ใช้ที่โรงเรียนถ้าเหลืออีกก็จะเอามาเก็บอีก แม่จะให้เงินเป็นรายสัปดาห์และให้ไปแบ่งใช้เองว่าจะใช้ยังไง ใช้พอเพราะอยู่ที่โรงเรียนบางทีก็ติดกับเพื่อนเอาข้าวไปแบ่งกันทาน แบ่งกันซื้อขนมมาแบ่งกันทาน...ได้รายได้จากการแสดงความสามารถด้านดนตรีไทยและการแสดงอื่น ๆ ส่วนนี้เยอะมาก ขอแม่ออกค่าโทรศัพท์มือถือเอง โดยใช้เงินนี้มาจ่าย ค่าโทรศัพท์มือถือจะใช้เดือนละ 100 บาท เพราะจะใช้โทรศัพท์พูดคุยเรื่องสำคัญเท่านั้น...” (D4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2552; 31 มกราคม 2552)

2.3 ซื่อสัตย์ เป็นผู้มีความประพฤติตรงทั้งต่อเวลาและหน้าที่ รับรู้หน้าที่ของตนเอง ในเรื่องการเรียนและปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง เนื่องจากต้องไปแสดงความสามารถและเข้าร่วมประกวดแข่งขันทักษะวิชาการต่าง ๆ มากมายและหลายแห่ง สามารถจัดการตนเองและปฏิบัติหน้าที่ได้ตรงต่อเวลาและรักษาเวลาเป็นอย่างดีทุกครั้งโดยไม่ทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย

มีความรับผิดชอบและใส่ใจต่อหน้าที่การเรียนมาก นอกจากจะตั้งใจเรียนในเวลาเรียนและเรียนเพิ่มเติมกับครูในช่วงพักกลางวันก็โรงเรียนแล้ว กลับมาบ้านยังมาทบทวนวิชาต่าง ๆ กับพี่สาวเพิ่มเติมเสมอ ส่วนวันเสาร์อาทิตย์ก็จะไปโรงเรียนเพื่อฝึกซ้อมความสามารถต่าง ๆ ที่ใช้ประกวดแข่งขันหรือไปแสดงในงานต่าง ๆ อีกด้วย โดยไม่รู้สึกเกลียดชังหรือมีอคติกับครูที่ฝึกซ้อม แต่กลับเห็นประโยชน์ของการฝึกซ้อมและสามารถปฏิบัติได้ด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจกับทุกคน สามารถพูดคุยกับผู้คนใหม่ ๆ ได้อย่างไม่มีอคติและไม่มีเล่ห์เหลี่ยมหรือใช้กลโกงเพื่อทำประโยชน์ให้กับตนเองอีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...อยู่ที่โรงเรียนจะมีเรียนเพิ่มเติมในช่วงเช้าก่อนเข้าแถว ช่วงกลางวันหลังทานข้าว และช่วงเย็นก่อนกลับบ้านด้วย เรียนคณิตศาสตร์บ้าง เรียนมารยาทฝึกการไหว้บ้างได้เรียนแบบนี้ทุกวัน..ในด้านเกี่ยวกับการอ่านหนังสือจะกำหนดไว้ว่าต้องอ่านหนังสือทุกเย็น ให้พี่ทบทวนในเรื่องคณิตศาสตร์ให้ แลกเปลี่ยนวิชากันทบทวนตามที่พี่นัด...ช่วงเสาร์อาทิตย์ท่าน ผอ. ก็จะมีนัดฝึกซ้อมเพิ่มเติมด้วย คุณแม่ก็จะไปส่งที่โรงเรียน ก็อยู่ซ้อมที่โรงเรียน ทำให้ได้มีความสามารถหลาย ๆ อย่างมากกว่าคนอื่นล่ะ...” (D4, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2552; 8 มีนาคม 2552; 12 เมษายน 2552)

2.4 มีวินัย เป็นผู้ปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขต กฎ ระเบียบของโรงเรียนและสังคมด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและข้อปฏิบัติเป็นอย่างมาก รวมทั้งมีวินัยต่อตนเองในการควบคุมตนเองและการจัดสรรเวลาเพื่อการเรียนอย่างเคร่งครัด ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ทำอะไรต้องเริ่มจากตัวเราก่อน ถ้าเรามีระเบียบวินัย ถ้ารุ่นน้องเห็น คนอื่นเห็นบางคนอาจจะคิดว่าเราทำได้ ทำไมเขาจะทำได้ แล้วจะสะท้อนมาถึงสังคมด้วยว่าถ้ามีคนหนึ่งในสังคมมีระเบียบวินัยอยู่ในกฎก็จะทำให้สังคมมีความสุขขึ้นเยอะเลย ไม่เกิดการแหกกฎหรือผิดวินัยทำให้สังคมไม่วุ่นวาย จะรักษาระเบียบวินัยในเรื่องเรียน สนใจกับเรื่องเรียน ถือว่าตัวเองทำได้ดีเรื่องนี้...” (D4, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2552)

2.5 สุภาพ เป็นผู้มีไมตรีจิตอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะเรียบร้อย ไม่ก้าวร้าวรุนแรงหรือวางอำนาจกับผู้อื่นทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้มีมารยาทดีงามวางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย มีกิริยามารยาทนุ่มนวล พุดจาไพเราะและสุภาพ ถึงแม้จะสนิทกับพ่อแม่มาก แต่ก็พุดจาไพเราะกับพ่อแม่ทุกคำ แม้แต่กับเพื่อนก็จะเรียกคุณทุกคน ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ถูกปลูกฝังมาแต่เด็ก สมัยเด็กเรียนชั้นประถม จะเรียกเพื่อนว่าคุณตลอด...” (D4, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2552)

2.6 สะอาด เป็นผู้รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ แต่งกายเรียบร้อยสะอาดตา บริเวณบ้านรั้วมีต้นไม้ปลูกเรียงรายไว้เป็นพื้นที่พักผ่อน เป็นคน

ใจเย็น สุขุม สุภาพ รู้จักฝึกฝนจิตใจตนเองมิให้ขุ่นมัวและมีความผ่องใสอยู่เสมอ ทำให้ทั้งร่างกาย จิตใจและสภาพแวดล้อมมีความแจ่มใสไปด้วย จึงเป็นที่เจริญตาทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...แม่ให้ทำหน้าที่เทษะข้างนอก พับผ้า ให้ดูแลความสะอาดเรียบร้อยในบ้าน... ชอบปลูกต้นไม้และรักธรรมชาติเหมือนแม่ พอดันไม้้ออกดอกก็จะเอาดอกไม้ไปถวายพระด้วย...”
(MD4, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2552; 12 เมษายน 2552)

2.7 สามัคคี เป็นผู้เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบของตนทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง สามารถแก้ปัญหาและจัดการความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์ เมื่ออยู่โรงเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นำและดูแลเพื่อนนักเรียน สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างราบรื่นด้วยการยอมรับความคิดเห็น รวมพลังและช่วยเหลือกันในทีม และในการเดินทางไปร่วมกิจกรรมหรือเข้าประกวดแข่งขันก็ได้รับมอบหมายจากครูให้ดูแลเพื่อนนักเรียนในการจัดลำดับการแสดงซึ่งก็สามารถจัดการได้อย่างราบรื่น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เราต้องลองให้โอกาสคน ความแตกต่างทะเลาะเบาะแว้งก็จะไม่มี...”
(D4, สัมภาษณ์, 12 เมษายน 2552)

ภาพที่ 24 การเข้าร่วมกิจกรรมของเยาวชนต้นแบบคนที่ 4

2.8 มีน้ำใจ เป็นผู้ให้และผู้อาสาช่วยเหลือเพื่อนในเรื่องการเรียน รู้จักแบ่งปัน เสียสละเวลาของตนเองเพื่อสอนเพิ่มเติมให้เพื่อน เห็นอกเห็นใจเพื่อนที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือด้วยร่างกายและสติปัญญาและลงมือช่วยเหลือ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...เราช่วยเหลือกันตลอด บางทีตอนเย็นเราก็ไปนั่งตัวกันไม่อิงจากัน เพื่อนในกลุ่มจะแลกเปลี่ยนเรื่องเรียนกัน มีการพูดคุยกันช่วยกันอธิบาย แต่ถ้าทั้งกลุ่มไม่เข้าใจก็จะไปถามอาจารย์ ส่วนเพื่อนนอกกลุ่มเขาก็จะมาปรึกษา ถามวิธีทำและหลักคิดที่ช่วยให้คิดเร็วขึ้น ก็จะแนะนำถึงที่มา เราจึงเหมือนเป็นครูด้วยกันทั้งห้องแลกเปลี่ยนกันได้หมด...” (D4, สัมภาษณ์, 24 พฤษภาคม 2552)

3. กระบวนการจัดเวลาทางสังคม

กระบวนการจัดเวลาทางสังคมที่มีผลต่อคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนต้นแบบจังหวัด จะเชิงเทรา แบ่งตามแหล่งสำคัญในการจัดเวลาทางสังคม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 สถาบันครอบครัว ในเรื่องความขยัน พ่อแม่มีกระบวนการจัดเวลาทางสังคมโดยสอนให้ตั้งใจเรียนและฝึกฝนทักษะความสามารถต่าง ๆ อย่างเต็มที่ เรื่องความประหยัดสอนให้รู้จักใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์โดยสอนให้รู้คุณค่าของเงิน ซึ่งหารายได้ได้ด้วยตนเองโดยการแสดงความสามารถและประกวดแข่งขันในงานต่าง ๆ จึงมีส่วนทำให้เข้าใจในเรื่องการหาเงินว่าทำได้ด้วยความยากลำบากด้วย ในเรื่องความซื่อสัตย์ พ่อแม่สอนให้รู้จักบริหารเวลาให้มีความตรงต่อเวลาเพื่อไม่ให้งานต่าง ๆ ล่าช้าหรือเสียหาย ซึ่งจากการฝึกฝนและดูแลของพ่อแม่ทำให้เป็นคนรักษาวินัย ไม่ไปโรงเรียนและไม่ไปร่วมงานสาย อีกทั้งพ่อแม่ฝึกให้เป็นคนตรงต่อหน้าที่ทั้งในเรื่องการเรียนและงานที่ได้รับมอบหมายต่าง ๆ โดยฝึกให้จัดสรรเวลาเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้เหมาะสมและด้วยอาชีพของพ่อที่ต้องตรงเวลาจึงเป็นแบบอย่างในการสอนในเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี เรื่องความมีวินัย แม่ฝึกฝนให้อยู่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถรักษากฎระเบียบต่าง ๆ ได้อย่างเคร่งครัดและด้วยอาชีพของแม่ที่เป็นครูประถมศึกษาจึงทำให้แม่ฝึกฝนให้มีวินัยในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจและเกิดผลดีในเรื่องความสุภาพ พ่อแม่สอนในเรื่องการใช้คำพูดและการพูดให้ไพเราะโดยจะคอยดักเตือนและดูแล เรื่องความสะอาด พ่อแม่จะสอนและฝึกให้รับผิดชอบดูแลความสะอาดของบ้านและช่วยกันตกแต่งบ้าน ชวนกันปลูกต้นไม้ให้บ้านน่าอยู่ ซึ่งทำให้ชอบปลูกต้นไม้และชอบธรรมชาติไปด้วย เรื่องความสามัคคีและมีน้ำใจ พ่อแม่มีแนวการเลี้ยงลูกที่เกื้อหนุนกันร่วมมือกันดูแลเอาใจใส่ อีกทั้งพ่อแม่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองในการทำงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแบบอย่างสอนให้เห็นตัวอย่างที่ดี อีกทั้งขยายแสดงให้เห็นแบบอย่างในเรื่องความมีน้ำใจด้วยการทำขนมแจกเพื่อนบ้านซึ่งมีส่วนช่วยทำขนมกับยายทุกปี ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อแม่สอนให้พูดเพราะเสมอ พูดแบบนี้มาตลอดเพราะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ...ยายสอนทำขนมตามเทศกาลและแจกจ่ายเพื่อนบ้าน และยายจะฝึกฝึกฝนตั้งใจทำให้ออกมาดี ยายบอกว่าจะให้ของใครก็อยากให้เราได้รับของที่ดี ๆ...” (D4, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2552; 8 พฤษภาคม 2552)

ในกระบวนการจัดเกลาจากสถาบันครอบครัวนั้นพบว่า แม่เลี้ยงดูอย่างเป็นแบบแผน และฝึกระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งถ่ายทอดความสนใจธรรมชาติให้ด้วย ส่วนพ่อมีแนวเลี้ยงดูแบบ ผ่อนคลายสนุกสนาน ซึ่งแนวของทั้งพ่อและแม่ช่วยฝึกให้รู้จักหน้าที่ในขณะเดียวกันก็มีช่วงเวลาของการผ่อนคลายด้วย แต่หลักการที่มีเหมือนกันของทั้งพ่อและแม่คือการสอนโดยอิงหลักธรรมะ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกล่อมเกลาให้อ่อนโยนและใจเย็น ดังคำกล่าวที่ว่า

“...มีปัญหอะไรจะสามารถปรึกษากับแม่ได้ เพราะแม่พร้อมจะช่วยเหลือเสมอ เพราะส่วนใหญ่พ่อจะไปทำงานที่กรุงเทพฯ ถ้าพ่อว่างสองวันพ่อจะกลับมานอนที่บ้าน แต่งานของพ่อจะ ตั้งแต่เช้า จึงไม่ได้อยู่กับพ่อเท่าไร แต่จะโทรศัพท์ หาพ่อทุกวัน เพราะช่วงวัยเด็กสนิทกับพ่อกันมาก ...แม่สอนเสมอที่จะไปไหนให้มีการวางแผนและแม่จะสอนโดยใช้แนวส่วนใหญ่เป็นในทางธรรมะ ว่าเราควรทำยังไง แก้ปัญหายังไงและแม่จะบอกเสมอว่าเวลาที่เราย่ำแย่ เราไปหาหมอ หมอช่วยไม่ได้ เท่าไรก็จะช่วยได้ตามเหตุ แต่เราต้องช่วยตัวเอง โดยดูแลตัวเองให้ดีที่สุดเท่าที่เราจะทำได้ด้วย... แม่ชอบปลูกต้นไม้ ทำให้ชอบปลูกต้นไม้และรักธรรมชาติไปด้วย และจะเอาดอกไม้ที่ปลูกเองไป ถวายพระ แม่ชอบกล้วยไม้...ถ้าน้องตัดสินใจทำอะไรแล้วผิดพลาด แม่ก็จะจู่ๆ จะไม่คุยอย่าง เดียว แม่จะให้เหตุผลด้วยเสมอและกำชับว่าอย่าทำอีก ให้คิดให้ดี ๆ ก่อนจะทำอะไร...ถึงพ่อจะไป ทำงานในกรุงเทพฯ แต่ก็คุยกับพ่อทุกวัน พ่อเป็นคนตลก อยู่ด้วยหัวเราะทั้งวัน ถ้าเรามีปัญหา ก็จะ ปรึกษาด้วยตัวเองก่อน ถ้าแก้ไขเองไม่ได้ก็จะปรึกษาพ่อกับแม่ แม่เป็นที่ปรึกษาให้ได้ทุกเรื่องและ ทำให้รักธรรมชาติเหมือนแม่ด้วย...คิดว่าส่วนใหญ่ปัญหาเกิดที่ตัวเราเองทั้งนั้น เมื่อน้องเกิดปัญหา จะดูที่ต้นเหตุว่าเกิดจากอะไร ถ้าแก้ปัญหานั้นได้ยากจะใช้ปรึกษาพ่อแม่ ยึดหลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จะต้องพึ่งพาตัวเองก่อนก่อนจะให้คนอื่นช่วย ถ้าตัดสินใจทำอะไรลงไปเกิดอะไรขึ้น ต่อจากนั้นมัน ก็เพราะเราตัดสินใจทำลงไปเอง...” (D4, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552; 22 กุมภาพันธ์ 2552;

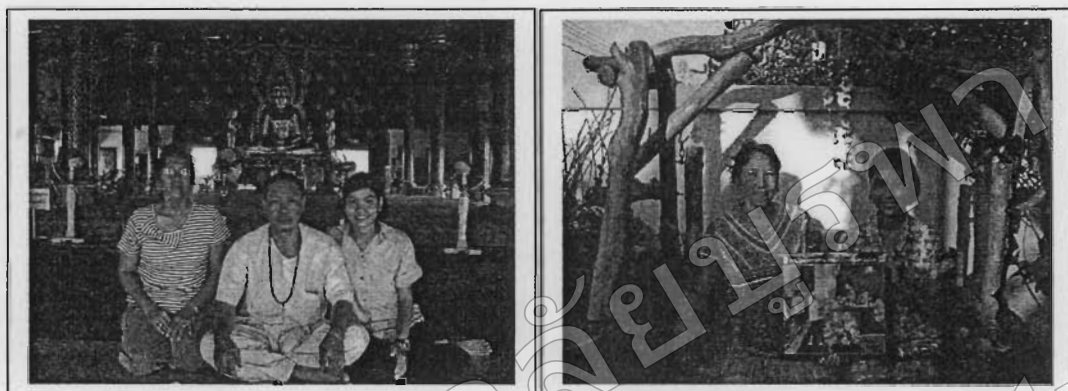
12 เมษายน 2552; 22 เมษายน 2552; 24 พฤษภาคม 2552)

“...พ่อเปลี่ยนวิธีเลี้ยง แม่เข้มงวดคนที่มากตั้งแต่เล็ก คนที่กตัญญูมาก คนนี้มาก็เลย ปลดปล่อย ตอนแรก ๆ สอบได้ที่หนึ่งของห้องเลยนะ ผอ.ยังบอกเลยว่าคนโตได้เรื่อง แต่คนเล็กไม่เอา เรื่อง คนนี้เลี้ยงปล่อยเลยให้เขาหัวเราะมากกว่า ถ้าอยู่กับพ่อหัวเราะทั้งวัน ถ้าอยู่กับแม่จะเครียด ทั้งวัน แม่ยังเลี้ยงแบบเดิมเพราะแม่ชอบเครียด แต่พ่อผ่อนกับคนเล็กมากขึ้น ทั้งสองคนก็ผ่อน แล้วแต่คนโตไม่เอาด้วยแล้ว เขาไปตามแบบแม่จะให้หัวเราะยากเขาเองจริงเอางี้...”

(FD4, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2552)

ส่วนแบบอย่างที่ดีของพ่อแม่คือ พ่อเป็นแบบอย่างในเรื่องความขยัน ความกตัญญูต่อ พ่อแม่เพราะพ่อจะดูแลและเมื่อย่ำแย่พ่อก็ตัดสินใจบวชเพื่อสร้างบุญกุศลให้กับย่า ส่วนแม่เป็น แบบอย่างที่ดีในทุกเรื่อง ทั้งความขยัน ประหยัด มีระเบียบวินัย สามารถอบรมสั่งสอนและทำให้ เห็นเป็นแบบอย่างอยู่เสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...พ่อเห็นย่าป่วยพ่อก็ตัดสินใจบวชเพื่อทดแทนคุณให้กับย่า พ่อมีความกตัญญูมาก... แม่เป็นแนวทางสำคัญ แม่เป็นแบบอย่างในทุกเรื่อง ถือได้ว่าแม่เป็นหญิงเหล็ก...” (D4, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2552; 8 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 25 ชาวชนต้นแบบคนที่ 4 พร้อมครอบครัว

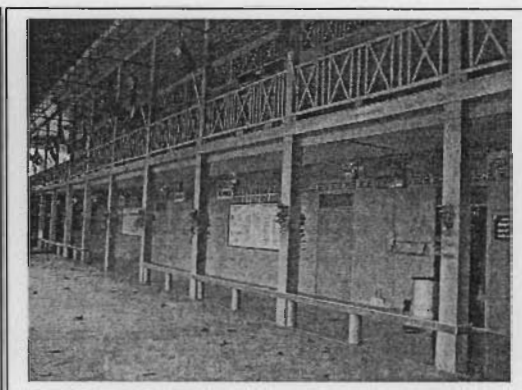
3.2 สถาบันการศึกษา ครูมีกระบวนการจัดการศึกษาทางสังคมให้ด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ฝึกความขยันกับการเรียน โดยให้ไปโรงเรียนแต่เช้า ช่วงเช้าก่อนเข้าแถวหน้าเสาธง ช่วงพักกลางวัน และช่วงเย็นครูจะสอนเพิ่มเติมทั้งวิชาการและความสามารถพิเศษ บางครั้งต้องมาฝึกเพิ่มเติมในวันเสาร์อาทิตย์ด้วย ในเวลาเรียนครูจะเน้นให้นักเรียนตั้งใจเรียนและทำงานที่มอบหมาย ในเรื่องความประหยัด ครูจะให้เก็บเงินและฝากทุกวัน สอนให้รู้จักการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์ เรื่องความซื่อสัตย์ ปลุกฝังให้ตรงต่อเวลาและตรงต่อหน้าที่ในการเข้าฝึกซ้อมและเรียนเพิ่มเติมในเวลาที่กำหนดทุกวัน เรื่องความมีวินัย สั่งสอนให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัดและสามารถทำได้จนเป็นแบบอย่างของโรงเรียน เรื่องความสุภาพ ปลุกฝังให้ยกมือไหว้ ฝึกมารยาทไทย ไม่ใช้คำหยาบและฝึกการพูดไพเราะกับผู้ใหญ่ ครูและเพื่อน ๆ เรื่องความสะอาด ครูตรวจสอบการแต่งกายและความสะอาดของร่างกายฝึกให้รับผิดชอบความสะอาดทั้งในห้องเรียนและพื้นที่บริเวณโรงเรียน จนดูสะอาดตา เรื่องความสามัคคีและมีน้ำใจ ฝึกให้รู้จักการทำงานเป็นทีมในรูปของการเล่นดนตรีไทย การแสดงความสามารถต่าง ๆ ตามระบบขั้นตอนของโรงเรียน ฝึกให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เห็นอกเห็นใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีความสุขกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ และทำด้วยความเต็มใจเพราะเห็นประโยชน์ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ครูสอนและฝึกหลายเรื่อง ฝึกเรื่องการพูดเพราะด้วย ในสมัยเด็กจะเรียกเพื่อน ๆ ว่าคุณตลอด...ครูที่โรงเรียนทุกท่านเอาใจใส่ดูแลเรามาก จะไปโรงเรียนแต่เช้าเพราะมีเรียนเพิ่มเติม

ช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน กลางวันหลังทานข้าวและเย็นหลังเลิกเรียนด้วย บางครั้งเสาร์อาทิตย์ก็ไปซ้อมความสามารถพิเศษหรือไปแสดงตามที่ต่าง ๆ ด้วย...ทำกิจกรรมให้กับโรงเรียนเพราะความชอบและเมื่อทำแล้วก็มีความสุข เรื่องเรียนกับเรื่องกิจกรรมไม่นำมาปะปนกันอยู่แล้ว กิจกรรมเป็นเหมือนงานอดิเรก เราทำกิจกรรมให้โรงเรียนถือว่าช่วยเหลือโรงเรียน เพราะสร้างรางวัล สร้างความเชื่อให้กับโรงเรียน ทำให้เราประสบความสำเร็จมากขึ้นถ้ามีคนคิดสิ่งที่เราทำ ทำกิจกรรมเพื่อชื่อเสียงของโรงเรียนและเพื่อความสุขของเราด้วย จะซ้อมช่วงเช้าหลังเข้าแถวเสร็จ และกลับ ไปซ้อมช่วงเย็นอีกครั้ง..." (D4, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552; 8 มีนาคม 2552)

"...ที่นี้เราเน้นเรื่องวิชาการ แข่งวิชาการเราก็ได้รับรางวัลในหลายวิชาตลอด..ความสามารถของเด็กก็ฝึกซ้อมให้ทั้งเช้า กลางวัน เย็น เด็กที่นี้เล่นดนตรีไทยได้ทุกคน มารยาทไทย การไหว้ก็ได้ทุกคนได้รับรางวัลระดับประเทศมาตลอด ฝึกเรื่องการสวด ไช้เอื้อวิหารายที่หาฟังได้ยาก ในสมัยนี้ให้ด้วย เด็ก ๆ ไปแสดงที่ไหนเป็นที่ประทับใจของผู้ชมทั้งนั้น เพราะหาฟังไม่ได้อีกแล้ว...เราปลูกฝังเด็กมาก ๆ ในเรื่องวัฒนธรรมไทย ทั้งมารยาทการพูด การไหว้ ท่องอาขยานสวดมนต์ สรภัญญะ ดนตรีไทย..." (T1D4, สัมภาษณ์, 3 กุมภาพันธ์ 2552; 17 กุมภาพันธ์ 2552; 19 พฤษภาคม 2552)

"...เน้นการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ฝึกประจำ ทำบ่อย ๆ ฝึกมาก ๆ เน้นให้เด็กแสดงออก . เรื่องคุณธรรมปลูกฝังตลอดเวลา มีการชื่นชมคนทำความดีหน้าเสาธงทุกเช้า เจอคนแปลกหน้าก็สอนให้ยกมือไหว้..." (T3D4, สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 26 โรงเรียนของเยาวชนต้นแบบคนที่ 4

ในกระบวนการจัดเกลาจากสถาบันการศึกษานั้นพบว่า มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเข้มข้น และจัดกิจกรรมเสริมทักษะเพิ่มเติมความสามารถที่หลากหลาย ทั้งดนตรีไทย มารยาทไทย การสวดมนต์ และใช้เวลาในระหว่างวันอย่างมีประโยชน์และคุ้มค่า สามารถฝึกระเบียบวินัย ความรับผิดชอบได้อย่างสูง ทำให้เกิดความรักในการเรียนและรักในการทำกิจกรรม รู้จักจัดสรรเวลาเพื่อทำสิ่งต่าง ๆ

ได้อย่างมีระบบ ในเรื่องการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโรงเรียนได้เข้าโครงการยุทธศาสตร์ และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จนเป็นโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งก็ถือเป็นส่วนสำคัญในการเน้นย้ำคุณธรรมได้อีกทางหนึ่งด้วย

“...โรงเรียนมีโครงการยุทธศาสตร์ ทำมาต่อเนื่องตลอด จนได้รับเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบไปเสนอผลงานระดับประเทศมาแล้ว...ที่นี่มีคณะกรรมการงานที่โรงเรียนบ่อยมาก มาจากภาคีสถานภาคเหนือ ภาคใต้ เขาชื่นชมในการสอนและฝึกความสามารถให้กับเด็ก ๆ มาก บางอย่างเขาไม่เคยเจอจากที่ไหนอย่างสวด โอ้เอื้อวิหาราย...ผอ.จะทုံเทศุแล้คี่มาก พาไปแข่งขันพาไปประกวดหรือพาไปแสดงที่ต่าง ๆ รายได้ก็จะให้เด็กหมด...” (T2D4, สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2552; 17 กุมภาพันธ์ 2552; 19 พฤษภาคม 2552)

ส่วนแบบอย่างที่ดีของครูคือ ครูสอนภาษาอังกฤษที่มีความขยันและสอนให้ชอบภาษาอังกฤษและขยันที่จะเรียนรู้อย่างครู ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ครูสอนว่าถ้าอยากเก่งภาษาอังกฤษต้องฟังมาก ใช้ฟังเพลงภาษาอังกฤษก็ได้ เราฟังเพลงไม่รู้เรื่องก็ให้ฟังหลาย ๆ รอบ ถ้าฟังแล้วยังไม่รู้เรื่องอีกให้เราไปดูเนื้อเพลง ว่าเขาสื่อถึงอะไร ครูต้องดูแลลูกที่บ้านด้วยและมาดูแลนักเรียน ครูท่านจึงมีประสบการณ์เป็นแนวทางให้เราได้ เราชอบอะไรเราไปปรึกษาครู ครูจะให้คำปรึกษาเราเสมอ ชอบภาษาอังกฤษจึงชอบครู เมื่อช่วงที่ไปแข่งขันอะไร ๆ ก็จะต้องมาปรึกษาครูเสมอ ครูแนะนำเรื่องภาษาอังกฤษทำให้มีความสามารถเรื่องนี้ขึ้นมาก ครูเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ อยากเก่งเหมือนกับท่าน...” (D4, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2552)

3.3 สถาบันศาสนา ด้วยพ่อและแม่มีความสนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมเป็นประจำ ทั้งการนั่งสมาธิสวดมนต์ จึงได้เรียนรู้ ซึมซับและปฏิบัติตามพ่อแม่ไปด้วย นอกจากนี้ในวันเสาร์อาทิตย์หรือวันหยุดที่ว่างจากการกิจ ครอบครัวก็จะไปปฏิบัติธรรมที่วัดเป็นประจำ ซึ่งก็ไปปฏิบัติด้วยความเต็มใจสม่ำเสมอ พ่อแม่จึงเป็นส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนทางธรรมะ โดยสอดแทรกคำสอนในชีวิตประจำวัน และเมื่อไปปฏิบัติธรรมที่วัดก็ได้พบพระซึ่งเป็นนำของพ่อและได้อบรมสั่งสอนธรรมะเป็นพิเศษ ทำให้คุ้นเคยกับการเรียนรู้และศึกษาธรรมะจนสามารถนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบได้ ดังคำกล่าวที่ว่า

“...สิ่งใดที่เราทำแล้วมีความสุข อีกทั้งไม่ส่งผลเสียและเกิดผลดี เราก็ควรจะทำให้วิธีการสวดมนต์ทุกวัน พ่อแม่สวดมนต์ทุกคืน ก็สวดมนต์ก่อนนอนทุกคืน พ่อบอกว่าเวลาสวดมนต์จะทำให้จิตใจเราสงบ ถ้าเราไม่มีสมาธิก็ให้ตั้งสมาธิเรากลับมา ช่วงแรกอาจจะยากแต่ให้ใส่ความพยายามเข้าไป พ่อกับแม่นั่งสมาธิก่อนนอนทุกคืน นั่งสมาธิกับแม่บ่อยและแม่ถือเป็นหลักในการให้ข้อมูลธรรมะกับน้อง...ส่วนใหญ่เรามักไปปฏิบัติธรรมที่วัดในช่วงเสาร์อาทิตย์ที่ว่างโดยไปปฏิบัติ

ธรรมทั้งครอบครัว หลวงน้ำไปบวชอยู่ที่วัดนี้ การปฏิบัติธรรมคิดว่าทำให้ความจำดีขึ้น นั่งสมาธิ ทำให้สงบไม่มีเรื่องอื่นมารบกวน เวลาเรียนเวลาเจอปัญหาจะสงบสติอารมณ์ด้วยการนั่งหลับตานับเลขไปเรื่อย ๆ มีความสุขมากเพราะเวลามีปัญหาเรามีธรรมะมาช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจเราจะแก้ปัญหานั้นด้วยสติ ทำให้เราคิดว่าปัญหาทุกอย่างมีทางแก้ อย่างน้อยก็ทำให้เราได้นั่งสมาธิมีความสงบขึ้นด้วย...ส่วนใหญ่เรื่องที่เครียดคือเรื่องเรียนแล้วไม่เข้าใจ นื่องจะปรึกษากับแม่ แม่จะแนะนำให้ลองไปปรึกษากับครู...ชอบปลูกต้นไม้ พอมีดอกก็เอาดอกไม้ที่ปลูกเองไปถวายพระ รู้สึกดีมาก ๆ ..." (D4, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2552; 8 มีนาคม 2552; 12 เมษายน 2552)

ในกระบวนการจัดเกลาทางสังคมจากสถาบันศาสนานั้นพบว่า ได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมจากคำสอนของพ่อแม่และการร่วมปฏิบัติธรรมกับพ่อแม่ ทั้งการสวดมนต์ การนั่งสมาธิ และการทำบุญเป็นประจำและเรียนรู้ธรรมะจากพระที่วัดที่ไปปฏิบัติธรรมอีกด้วย ทำให้ซึมซับและได้รับการถ่ายทอดหลักธรรมทั้งจากที่บ้านโดยพ่อแม่และจากทางวัดโดยพระ จนสามารถนำมาปรับใช้กับแนวคิดและวิธีแก้ปัญหาให้กับตนเองในชีวิตจริงได้ ซึ่งถือว่ามีแบบอย่างในทางธรรมะคือบุคคลใกล้ชิดตัวได้แก่พ่อแม่ตนเอง

ภาพที่ 27 วัดที่เยาวชนต้นแบบคนที่ 4 และครอบครัวไปปฏิบัติธรรม

3.4 ชุมชน

3.4.1 เพื่อนบ้าน ด้วยเหตุที่ชุมชนที่อาศัยอยู่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ขยันทำมาหากิน มีคุณธรรมจริยธรรมนิยมเข้าวัดทำบุญ ได้พบปะสังสรรค์สุขทุกข์ของกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันตามวิถีคนชนบทไทย มีน้ำใจแบ่งปันทั้งสิ่งของและอาหารการกิน ซึ่งยากก็เป็นแบบอย่างที่ดีในการแบ่งปันตอบแทนให้เพื่อนบ้านซึ่งก็ได้เห็น ได้เรียนรู้และร่วมปฏิบัติกับยายด้วยอย่างสม่ำเสมอ ดังกล่าวไว้ว่า

“...เจอกันพูดคุยกันบ่อย ๆ มีอะไรก็คุยกัน ปรับทุกข์กันได้ ของกินก็แบ่งกันกิน ไม่หวงกัน มีงานอะไรของเพื่อนบ้านเราก็ไปช่วยกัน เจอกันตลอดไปทำบุญวัดเดียวกันบ่อย ๆ...” (N1D4, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552)

“...ชาวบ้านเราก็อ่านทำมาหากินกันนะ อาชีพอะไรก็ตั้งใจทำกันเต็มที่...เราไม่ค่อย หวงกินกัน ทำขนมก็ทำเผื่อกันแจกบ้าน โนนบ้านนี้...ไปวัดทำบุญกันบ่อย มีงานบุญวันสำคัญกันที่ ก็เจอกันที่วัดทำบุญกัน ทัว ๆ ไปก็ไปมาหาสู่กันตามบ้าน เดินไปคุยกัน...” (N2D4, สัมภาษณ์, 31 มกราคม 2552; 22 กุมภาพันธ์ 2552; 28 มีนาคม 2552)

3.4.2 เพื่อน มีหลายคน จะเลือกเพื่อนที่มีความสนใจคล้ายกับตนเองคือ ตั้งใจเรียน และสนใจในการทำกิจกรรมให้โรงเรียน อีกสิ่งหนึ่งที่จะเลือกคบก็ต้องเป็นเพื่อนที่อยู่ในระเบียบ วินัยของโรงเรียนด้วยเพราะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก เพื่อน ๆ ที่คบด้วยจะเป็นเพื่อนที่จริงใจ และมีน้ำใจต่อกัน เมื่อมีปัญหาเรื่องการเรียนก็จะช่วยเหลือกันไม่แข่งขันกัน ในกลุ่มเพื่อนจึงได้ แลกเปลี่ยนในวิธีคิด การสร้างแรงบันดาลใจ การแนะนำเรื่องการเรียนและการค้นคว้าเรียนรู้สิ่งใหม่ และความสนใจในเรื่องต่าง ๆ อีกทั้งช่วยกันคัดเตือนซึ่งกันและกันหากเพื่อนมีแนวคิดไม่เหมาะสม ถือว่าเพื่อนมีบทบาทในกระบวนการจัดการทางสังคมได้อีกส่วนหนึ่งด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...การเลือกคบเพื่อน จะดูว่าเมื่ออยู่โรงเรียนเขาตั้งใจเรียนมากน้อยแค่ไหนและจะดู เรื่องระเบียบวินัยที่เขาทำให้กับโรงเรียนและการร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน ในกลุ่มเพื่อนจะทำ กิจกรรมให้กับโรงเรียนทั้งนั้น เพื่อนที่เลือกคบคือเพื่อนที่ขยันเรียนมาก เราช่วยเหลือกันตลอด บางทีตอนเย็นเราก็ไปนั่งติวกัน...เพื่อนสนิทมีประมาณ 7 - 8 คน เพื่อนทุกคนจะตั้งใจเรียนและ เรียนเก่งด้วยกันทั้งนั้น เกเรดเถลี่ยจะพอ ๆ กัน เป็นเพื่อนที่มีนิสัยคล้ายกัน บางวันก็จะนำอาหาร ไปรับประทานร่วมกันที่โรงเรียน เพื่อนกลุ่มอื่นก็จะมาร่วมรับประทานอาหารด้วย เพื่อนจะเยอะ อยู่กับ เพื่อนก็มีความสุขเพราะเพื่อนเราไม่นอกกลุ่มนอกทาง เรื่องที่คุยกับเพื่อนส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเรียน เรื่องอนาคต แนะนำการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ บางคนอาจจะยังไม่รู้ว่าตัวเองอยากเป็นอะไร ก็จะช่วยกันสร้างแรงบันดาลใจให้กับตัวเองและกับเพื่อน ๆ ด้วย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความชอบ ในอาชีพในอนาคตของเพื่อนแต่ละคนได้ด้วย...ก็จะมีนัดทานข้าวข้างนอกกับเพื่อน ๆ บ้างใน วันเกิด จะช่วยกันจ่ายยกเว้นคนที่เป็นเจ้าของวันเกิดที่ไม่ต้องจ่าย ของขวัญก็ไม่ต้องให้ก็ได้...บางที เพื่อนชวนใช้เงิน แต่จะตอบเพื่อนว่าไม่ดีเพราะเราหางานเองไม่ได้ เราจะบอกกันว่าทำไมเราจึง ไม่ช่วยจ่ายในเรื่องนี้ และบางทีถ้าเราไม่เห็นด้วยเพื่อน ๆ ก็จะไม่ทำกัน...” (D4, สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2552; 31 มกราคม 2552; 28 มีนาคม 2552; 24 พฤษภาคม 2552)

“...เขาเรียนเก่งและมีความสามารถหลายอย่าง มีอะไรเราก็ปรึกษากันโดยเฉพาะ เรื่องการเรียนมีเวลาเราก็ติวกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน ให้กำลังใจกัน...” (P1D4, สัมภาษณ์, 9 กุมภาพันธ์ 2552)